

ŽELEZAR

JESENICE, 19. novembra 1966 Poštnina plačana v gotovini
LETO VIII Številka 46

Valjarna 2400 v oktobru

V letnih mesecih so bili v tej delovni enoti proizvodni uspehi sorazmerno slabi. Samoupravni organi so na predlog uprave podjetja smatrali, da je potrebno analizirati vzroke zaostajanja in storiti energične ukrepe za izboljšanje stanja.

Imenovane so bile komisije, ki so skupaj s predstavniki delovne enote predložili niz organizacijskih sprememb, ki so jih takoj začeli uresničevati in uspehi niso izostali.

Odprema, ki je za podjetje najvažnejši pokazatelj, je znašala v prvih osmih mesecih povprečno le 7240 ton (lani 7800 ton), v septembru pa 8743 ton in v oktobru 8.986 ton.

Mere, ki so v teku, so zlati naslednje:

— Vložek v valjarni Bela strože klasificirajo in je bilo treba slabe z lunckerjem poslati v martinarno na pretalitev.

— Vložek kontrolirajo pri kotlovskih kvalitetah z ultrazvokom že na Beli in odpade pregled v valjarni 2400.

— Izboljšano je programiranje na blumingu in v valjarni 2400.

— Poenostavljeno je delo organov OTK.

— Od vodstvenega kadra se zahteva večje prizadevanje in boljše urejevanje kartonske službe.

— Izboljšana je služba vzdrževanja.

Treba pa je pohvaliti kolektiv delovne enote, da se je pri vseh merah zavzel za njihovo izpolnjevanje, kar že prinaša večji osebni dohodek, celotnemu podjetju pa večjo realizacijo in s tem tudi večji dohodek.

Pokazalo se je, da na progi pri vročem valjanju pločevine iz slabov ni večjih problemov. Tudi v adjustaži so se problemi močno poenostavili in je možno računati še s povečano proizvodnjo. Izredno važno pa je, da so slabi iz blumiga kvalitetni, torej brez risov in lunckerja in ustrezajo programu kot ga zahteva proces v valjarni in seveda naročila kupcev.

Kot sem že omenil, računamo, da bodo uspehi še boljši. Seveda pa je potrebno aktivno sodelovanje kolektiva z vodstvom delovne enote in službami in hitro ukrepanje pri nastajajočih težavah in napakah.

Ob tej priliki bi želel omeniti, da ni prav, da čakamo na reševanje problematike nekje od zgoraj, temveč bi morali bolj aktivno in z večjo iniciativnostjo reševati nastale težave, morda včasih z ostrejšimi zahtevami in uspehi ne bodo izostali.

B. Homovec

Predelovalni obrati z Mežaklje

SEJA DELAVSKEGA SVETA DE PLAVŽ

Tudi na plavžu osemindesetletni delavnik

Na seji delavskega sveta DE plavž smo razpravljali o tehničnem poročilu za oktober ter o finančnem poročilu za september. Iz poročil je razvidno, da smo z delom za oba meseca zadovoljni. Doseženi rezultati v oktobru so nekoliko slabši kot v septembru, tako glede količine, kakor tudi kvalitete. Precej smo se tudi poslabšali zaradi zastojev in mehanskih okvar na posameznih napravah.

Največ problemov smo imeli v aglomeraciji in na pralilnih pečeh. V aglomeraciji smo imeli več zastojev zaradi premajhne pozornosti odpreme strojnih delov. Prejeli smo neuravnan rotor ekshau-

storja in smo morali dvakrat menjati ležaje ter uravnati rotor že med obratovanjem. Tako so se zastoji povečali kar za 3 % in zmanjšali proizvodnjo. Na pralilnih pečeh smo imeli večjo okvaro na

izvlečni mizi in je nismo mogli preprečiti, ker je nastala zaradi obrabe ležajev mize, ki jih menjamo ob remontih, v kolikor so že izrabljeni. Izvlečna miza je bila popravljena v letu 1963 in je obratovala doslej brez večjih okvar. Izmenjati smo morali samo izrabljene ročice. V ostalih obratih ni bilo zastojev.

Na seji smo razpravljali tudi o prehodu na skrajšani delovni čas. V naši delovni enoti delamo v glavnem 56 ur na teden in je koriščenje prostih dni zaradi neizpolnjenega normativa zelo težavno, kar velja posebno za tiste oddelke, ki delajo brez prekinitev. Z uvedbo mehaniziranega razkladanja rude in koksa ter s priključitvijo plavža I na plinske čistilce in spremembo organizacije dela pa obstajajo možnosti, da uvedemo 48-urni delovni

teden s tem, da bomo obratovali z istim številom delavcev in da bodo osebni dohodki enaki sedanjim. Da ne bi imeli pozneje težav, smo za pripravo nove organizacije dela imenovali posebno komisijo z nalogo, da skupaj s sektorjem za ekonomiko oziroma oddelkom za ekonomsko analizo pripravi gradivo za nadaljnjo razpravo. Omenjena komisija mora pripraviti predloge za ukinitve posameznih delovnih mest ter odrediti zadolžitve za delovna mesta, na katerih bo povečan obseg dela. Popraviti bo treba tudi analitično oceno, skratka pripraviti bo treba gradivo za organiziran prehod na skrajšani delovni teden.

Ob koncu seje je delavski svet sprejel sklep, da delavcem, ki so zaposleni na plavžu in so ob poplavi utrpeli večjo škodo, nakažemo enkratno pomoč v skupnem znesku 1900 N din. Da bi nenačrtno pravilno razdelili, smo imenovali tričlansko komisijo, ki je pregledala stanje in določila višino pomoči. Denarno pomoč prizadetim delavcem so izplačali 12. novembra.

Stane Torkar

Danes objavljamo na srednjih straneh prispevek Franca Škrlija: Kratek opis dela in borbe ob šestdeseti obletnici organizacije SMRJ na Jesenicah. — Na sliki: Izlet na Poljane.

Ljudem ni vseeno, kam je usmerjena Sava

Ne vem, če bo vse do kraja držalo, kar bom napisal. Podatkov nisem iskal na občini in nisem jih preverjal po uradnih spisih in zemljiški knjigi. Samo prehodil sem oba bregova Save pod Mežakljo, od Hermanovega mostu navzgor v dneh povodnji in poslušal ljudi, ki tam stanujejo (in to že od lanske povodnji naprej), potem sem se lotil in napisal tole.

Gradis se je naselil na levi breg Save, kakor kolonizatorji — naseljenci v Ameriko. Vedno globlje je prodiral proti sami Savi, krčil njen prod ter sekal in zasipal vrbje. Gradil je nasipe in kopal pesek, gradil separacije in postavljaj nove hale. V tej svoji slepi vnemi je zrinil Savo že skoraj na njen desni breg, tako da je zdaj njen tok usmerjen naravnost na tamkajšnje naselje — privatne hiše in tovarniške stanovanjske barake. Tam preko reke ni džungla (čeprav ponekod tudi raste vrbje), tudi tam, onstran reke, že stoje hiše in v njih že prebivajo ljudje in to že dalj časa kot v Gradisovem naselju. In tem ljudem ni vseeno, kam so usmerjene Savine vode.

Ne razumem, kako je mogoče to delati sredi mesta, ko morajo drugi prositi in se pregovarjati za vsako verando, ograjo ali garažo, in ko so ljudje z desnega brega vse leto po lanski povodnji obveščali občino, kaj se na njim nasprotni strani godi.

Koliko pa je dal Gradis za ta pridobljeni svet? Če ni dal veliko, naj zdaj primakne za ureditev struge, ali pa naj se kar sam loti zavarovanja desnega brega. In takrat, ko bodo že grebli po pesku in delali novo in globljo strugo, naj odbijejo in izravnaajo tisti najbolj izpostavljeni del svojega sveta, ki je zaenkrat še nezažidan.

Če mu ni morda do tega, da bi hkrati z drugimi ljudmi z nasprotnega brega voda odnesla tudi konkurenco.

Ko

7. SEJA DS PROFILNIH VALJARN O reorganizaciji dela na težki progi

Delavski svet profilnih valjarn je imel 4. novembra 7. redno sejo, ki se je udeležilo 20 članov. V prvem delu seje so pregledali izpolnjevanje sklepov prejšnjih sej in poslušali poročilo obratovodstva o izpolnjevanju proizvodnih nalog za oktober ter potrdili operativni plan za november v posameznih oddelkih.

Na seji so obširneje razpravljali o vzrokih, ki so narokovali reorganizacijo dela na težki progi. Reorganizacija težke proge je bila predvidena že od vsega začetka, ko se je podjetje ob pripravah na rekonstrukcijo odločilo za izgradnjo bluming valjarne. Že takrat so vedeli, da se mora staro umakniti novemu. Ker pa steckel valjarna še ni začela obratovati ter valjar na 1300 še ne dobiva predpločevine iz te valjarne, je bilo treba na težki progi delo tako organizirati, da bo valjarna tanke pločevine do nadaljnjega še vedno dobivala platine. Sicer bi na težki progi še vedno obratovali na tri izmene, toda ker imajo težave z delovno silo, so se odločili za obratovanje izmenično pet dni po 12 ur. Na ta način sta bili formirani dve izmeni in tako so se izognili tudi sprejemanju novih delavcev za potrebe težke proge. Kljub temu, da na težki progi delajo po novem načinu, bodo imeli vsi obrati na razpolago ustrezne količine vložka, razen tega pa ne bo treba odvečne delovne sile razporejati na druga delovna mesta. Obratovodstvo in uprava podjetja predlagata, da dnevno upoštevajo osem ur dela kot nadure ne glede na to, koliko ur je delavec opravil v enem tednu. Popraviti je treba cenik za nadure in tudi cenik za režijo. Upoštevati je treba, da se pri nadurah prizna 50 % udeležba pri bonih za malico in da se uvede še posebna stimulacija za nadurno delo v povprečju 15000 din, kar je treba vezati na normo. Dokler ne bo valjarna 1300 dobila predpločevino iz steckel valjarne, bodo na težki progi delali 5 dni v tednu po 12 ur, v soboto in nedeljo pa

bodo prosti in bodo opravili le potrebna popravila na progi. Za novo reorganizacijo dela so se odločili na podlagi referenduma, ko se je vsak zaposleni delavec z lastnim podpisom odločil za ali proti predlogu. Na podlagi rezultatov referenduma so sestavili seznam ljudi, ki bodo še naprej delali na težki progi ter ljudi, ki bodo razporejeni v čistilnico in v valjarno Bela.

Pri sestavljanju novih dnin so sodelovali tudi delovodje in med drugim upoštevali, da

je čim manj zaposlenih delavcev izgubilo pri prejemkih. Pazili so tudi na to, da so delavcem dodelili takšna delovna mesta, ki jim odgovarjajo. Delavci, ki so starejši od 50 let, ali imajo več kot 30 let službe, bodo obdržali tarifne postavke, ne glede na to, na kakšno delovno mesto so jih odredili. Tako so 13 delavcev premestili v čistilnico in bo samo eden izmed njih imel nižjo tarifno postavko. Delovna mesta na progi bo menjalo 12 delavcev. V 4 primerih bodo obdržali sedanjo tarifno postavko, en delavec bo upokojen, 7 mlajših pa bo imelo nižje tarifne postavke, eden pa je premeščen na lahko progo.

(dalje na 12. strani)

Slovenska »cvetka« iz medobratne pošte

Že nekajkrat smo v »Železarju« opozorili na to našo ubogo železarsko slovenščino, vendar nič ne zaleže. Prav gotovo bi lahko napolnili časopis, če bi imeli toliko časa, da bi pregledali vse mogoče okrožnice, obvestila in zapisnike, ki jih naše številne tekačice prenašajo iz obrata v obrat, iz pisarne v pisarno. Ker tega časa nimamo, sem in tja pa nas kakšen zmazek le preveč prizadene, so naše slovenske »cvetke« v »Železarju« bolj redke. Današnja je ena izmed tistih, ki na vsak način zasluži objavo, če že ne zaradi drugega, pač zato, da bi morda avtor pojasnil, kaj je sploh hotel napisati. Preberite, kako čudovito znamo »umetelno« pisati. Da pa ne bomo krivični, po-

udarimo še enkrat, da je verjetno takih primerov v naši medobratni pošti veliko in kdor bi jih imel čas zbirati, naj se tega brez premišljanja loti. Obljubljam, da bodo objavljene v »Železarju«. Zdaj pa današnja »cvetka«:

»Po svojem značaju je predloženo zaprosilo praviloma imperativno, da se obstoječe pojave v bodoče odpravijo in preide k stvarnemu koordiniranju in pripravi, če smo se in hočemo ukrep zadovoljivo rešiti brez izražanja nevolje od strani delavcev, ki so za taka dela angažirani...«

Ali ste prebrali dvakrat? Pa veste, kaj je hotel avtor povedati? Mi ne in tudi tisti, ki je dopis prejel, le sklepa, kaj naj bi bil smisel tega stavka.

Samopostrežba in lisjak

Kdo ni bral pravljice o lisici in lisjaku. Bile so sicer izmišljene, so pa veliko pomenile. No, danes si ni treba več izmišljevati pravljic in vam lahko kar mimogrede povem tole resnično zgodbo o samopostrežni trgovini in čisto pravem lisjaku, ki pa bi bil lahko tudi lisica.

Kot vsak dan sem šel v samopostrežbo po kruh, mortadelo, sol in saj veste, po vse tisto, kar pač kuharica, naj bo v krilu ali hlačah, potrebuje. Vse to sem nabral v predpisano košaro in vanjo položil še mojo prazno mrežo. Veste, v samopostrežno jemljem najraje mrežo, ker se skozi njo vidi in me nihče ne more po krivem

obdolžiti, da sem vzel tudi kaj neza računane. Kaj ni zelo nerodno, če bi kdo pritekel za mano in zahteval, naj mu pokažem vse, kar imam v pokritem cekarju. Cisti računi, dobri prijatelji. Vi meni po žigosani ceni, jaz vam v stroju zaračunano vsoto. Vsi smo prepričani, da je stroj najbolj nezmotljiv in ga verjetno ni med nami, ki bi avtomatsko sešete kolone še sešteval, preden plača. Kar pomislite, kako bi me zmerjali, če bi vas bilo še 13 v dve vrsti za mano, jaz pa bi to, kar je stroj zapisal, še enkrat sešteval. Zato gledam, ko mi blagajničarka zloži iz košare in sešteje na stroj, da to čimprej pospra-

vim v mrežo in nasvidenje. Šele zunaj začnem premišljevati, če sem plačal prav, če bom ženi lahko vrnil natančno toliko manj, kolikor je napisano na listku. Seštevam na pamet. Najprej tiho, potem naglas, enkrat, dvakrat, trikrat in vsakokrat seštevam za 200 manj kot sem plačal. Saj veste, če si vsak dan v trgovini, že na pamet veš cene, čeprav jih vsak teden spreminjajo. Ni in ni šlo skupaj. Ustavil sem se, vzel svinčnik in še enkrat seštel. Vsota je prava, kaj naj bi bilo. Preštevam še enkrat vse znova, vsak zavoj v mreži obrnem in ceno na listku sproti odkljudkam. Aha in že sem spet v samopostrežni. Hočem izbruhniti, toda zaradi humanosti, lepega vedenja in navsezadnje, ali se splača za 2 N dinarja, bi se lepi blagajničarki skoraj opravičil, ko mi je vljudno in prisrčno rekla: »Oh,

gospod, oprostite, pomota« in tako naprej. Saj res, vsak človek je zmotljiv, vendar kaj pomaga, ko mi moja boljša polovica te napake, ki sploh moja ni, še pred pričami ne bi priznala. Tako pa sem zadovoljen, da se je vse dobro izteklo in da sem ženi lahko vrnil točno toliko manj denarja, kolikor je bilo napisano na listku.

Doma sem zadolžen za družinskega nabaviljača in sem bil zato kmalu po tistem spet v samopostrežni. Imel sem malo več časa in sem opazoval promet od vhodnih do izhodnih vrat. Pri kruhu sem najprej opazil rejeno znanko, ki je takoj potem, ko je »kupila« žemljo, dvakrat zazijala in že je ni bilo nikjer več. Stinikrat je tako storila, listek, ki ji ga je prodajalka položila v košarico, pa spravila v žep. Postal mi je nerodno in nisem gle-

7 novih učilnic na Koroški Beli

V soboto popoldne so se v avli osnovne šole na Koroški Beli zbrali številni gostje, med njimi predstavniki organov delavskega samoupravljanja in uprave naše železarnе, skupščine občine Jesenice ter prosvetni delavci in predstavniki družbeno političnih organizacij.

Zbrane goste je najprej pozdravil ravnatelj osnovne šole prof. Janez Laharnar, nato pa je spregovoril direktor železarnе inž. Matevž Hafner, nakar je predsednik DSŽJ inž. Franc Mlakar prerezal svileni trak in s tem nove šolske prostore izročil svojemu namenu. Kratek kulturni program sta izvajala pionirski pevski zbor osnovne šole pod vodstvom tov. Mejača ter recitatorji. Po otvoritveni svečanosti je bil na programu še koncert godbe na pihala javorliške Svobode pod vodstvom dirigenta Julija Sarga.

Prof. Laharnar je v pozdravnem govoru poudaril, da novi šolski prostori zelo veliko pomenijo za učence, kakor tudi za pedagoške delavce, ki bodo odslej nadaljevali z delom pod boljšimi pogoji. V zadnjih letih so občutili izredno pomanjkanje šolskih prostorov in so mo-

rali poučevati v treh izmenah. Razen tega je bil močan dotok učencev zaradi razširitve naselja. Osnovna šola Koroška Bela je pridobila 7 novih učilnic in se uvrstila med tiste šole v občini, ki imajo le še štiri oddelke v izmeničnem pouku.

Direktor železarnе inž. Hafner je opozoril na to, da je bila tik pred drugo svetovno vojno nova šola na Koroški Beli zgrajena pod zelo težkimi pogoji in to takrat, ko so edino v občini Koroška Bela imeli delavci odločilno besedo. Sedaj je delovni kolektiv železarnе spet tisti, ki je iz svojih skladov prispeval sredstva za popravilo stare šole, to pa pomeni veliko razumevanje in povezavo jeseniških delavcev za nadaljnji razvoj kulturno-prosvetnega dela v občini.

Brez besed, pisanja in dolgih razprav za okroglo mizo, so hitro in lepo rešili problem. Če bi povsod tako delali, potem bi bilo odveč pisanje o tem, kako je treba financirati šolstvo. Ob koncu svojega govora je direktor železarnе spregovoril tudi

učencem osnovne šole. Dejal je, da bodo le oni imeli korist od novih šolskih prostorov. Kolektiv železarnе upravičeno zahteva, da se učenci oz. pionirji zavedajo svojih dolžnosti in da izpolnjujejo naloge ter se zavedajo, da bodo nekoč upravljalci naprav v tovarni. Opozoril je tudi na to, da bo po končani rekonstrukciji fizično delo zamenjala mehanizacija in avtomatizacija in da bo fizičnih delavcev, kakršni so bili njihovi predniki in delno tudi očetje, v podjetju vedno manj. Mehanizacija in avtomatizacija pa zahtevata in potrebujejo le sposobne ljudi, ki znajo upravljati s stroji. To je naloga, ki jo od pionirjev lahko upravičeno zahteva delovni kolektiv železarnе v prepričanju, da bodo naloge tudi izpolnili.

Udeleženci otvoritvene svečanosti so si nato ogledali nove šolske prostore. Učilnice so velike in svetle in bodo tako dani vsi pogoji, da bodo učenci lahko izpolnjevali svoje naloge in se pridno učili. Z otvoritvijo novih šolskih prostorov bodo po več kot 25 letih spet nadaljevali s poučevanjem učencev v prostorih, kjer je bil pouk že pred drugo svetovno vojno, vendar pod težjimi pogoji kot sedaj.

-or

Cesta od Javornika do Blejske Dobrave

Mnogo je bilo že napisanega, še več pa razprav o tej cesti, ki je bila do sedaj, posebno pa še v zadnjem času, ena najslabših v naši občini. Vzdrževana ni bila, ker so čakali na rekonstrukcijo. Jesensko deževje in nalivi pa so tudi opravili svoje, tako da je bila za motorna vozila kakor tudi za pešce nevzdržna.

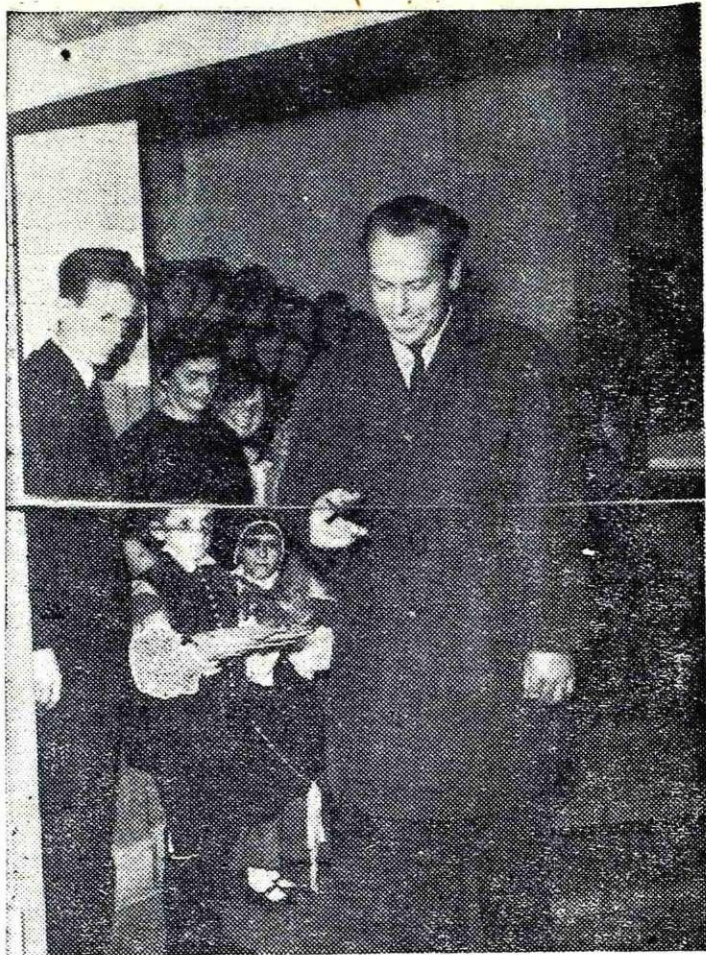
Občani Blejske Dobrave in Lipc so bili prepričani, da se

bodo dela na tej cesti nadaljevala brž, ko bodo dela na delu ceste skozi Dobravo končana. Minilo pa je od tedaj nekaj mesecev, ker so šla podjetja na druga delovišča, kjer so bila baje dela še bolj nujna. No, po daljšem presledku je pretekli teden Komunalno podjetje Jesenice zopet začelo z deli in sicer na »Ferkovem klanecu« pred Dobravo. Klanec širijo in izravnavajo, položiti morajo cevi za kanalizacijo ter napraviti oporne zidove. Poglabljajo tudi podvoz pod železniško progo, ki je bil do sedaj prenizek za visoke avtobuse in za visoko naložene kamione. Tako tudi te ovire, ki je do sedaj povzročala dokaj nevšečnosti, ne bo več. Ko bo spodnji ustroj ceste na klanecu in v podvozu urejen, potem bo brez dvoma delo pri asfaltiranju hitro napredovalo na vsej dolžini ceste, če bo seveda vreme ugodno. Upamo, da bo tudi ta važna cesta še pred zimo usposobljena za ves promet, ki stalno narašča, posebno odkar je tudi centralno pokopališče.

Do nadaljnjega je ves promet usmerjen od mostu na Javorniku proti Kočni do odcepa na Dobravo, tako da promet le malo trpi zaradi del na cesti.

SS

Brane

Predsednik DSŽ inž. Mlakar je izročil nove učilnice svojemu namenu

Gostje na otvoritveni svečanosti

dal za njo. Če bi jo dobili, bi še mene obdolžili, ker je nisem prijavil.

»Pozdravljen, Janez, ali si tudi ti za ekonomista?«, sem pozdravil stanovskega tovariša v lepi trgovini, kjer lahko sam vzameš, kar ti srce poželi. Odzdravil mi je, več pa ni rekel in z naglico vzel predpisano košaro, svojo torbo pa obesil na klin, s katerega jo lahko vzameš, tudi ko odhajaš skozi izhodna vrata. Vedel sem, da je Janez vseh muh poln, pa sem gledal za njim, ker se mu je tako mudilo. Hitro je zgrabil malo slivovko in ritoznojčana. Komaj sem se zavedel, že jih je imel v lastni torbi, ki je visela na klinu. Nato se je obrnil, položil v košarico kilo masti in liter olja ter se postavil pred blagajno. Hitro je plačal, zgrabil oboje in še torbo ter jo brez nasvidenja moško odkorakal iz samopostrežne. Spet me

je postalo sram in sem bolj gledal v tla kot za Janezom.

Tako zamišljenega me je pozdravila znanka moje žene, ki je pravkar vstopila. Ko je dobila 20 dkg ogrske, jo je nevidno spustila v žep, nato pa šla zaradi lepšega pet korakov do prodajalke pri kruhu in zahtevala kifeljčke, za katere je najbrž vedela, da jih je že zmanjkalo. Zato ji ni kazalo drugega kot da je šla ven spet pri vhodnih vratih, brž ko jih je odprl nov kupec. Spet sem sklonil glavo.

Pričelo se mi je muditi, saj veste, za pričo na sodnji in to še proti znancom, ni lahka stvar. Ko sem bil že skoraj na vrsti, da mi bo blagajničarka vse zložila iz košare in kot vedno, vse seštel, je kot furija prišla neka ženska, ki je nisem poznal in vpila: »Vam bom že poka-

zala, ali mislite, da denar na cesti pobiramo. Goljufi! Če mi ne daste denarja nazaj, grem takoj na milico!« In še in še. Blagajničarka ji je sicer preveč zaračunano vsoto takoj vrnila, nam v vrsti pa je dejala: »Ali so ti ljudje čudni. Ves dan sedim tu in štejem, pa ni vrag, da se ne bi enkrat zmotila!«

Kolona pri blagajni se je zopet začela premikati. Vsi smo bili tihi in jaz z njimi vred. Doimov grede pa sem premišljeval o pravljici o lisici in lisjaku in o tem, kar sem doživel. Ugotovil sem, da so si osebe tako v pravljici kot v samopostrežni, popolnoma podobne. Le majhna razlika je v tem, da sta morala lisica in lisjak krasti kokoši, ker bi sicer umrla od lakote, medtem ko lisice in lisjaki v samopostrežni želijo, da bi jim na tuj račun letele v usta pečene piške.

Uredimo nagrajevanje po delu

Zelo pomembna naloga, ki ji bodo morali organi delavskega samoupravljanja posvetiti vso skrb in pozornost, je prav gotovo razprava in sklepanje o delitvi dohodka.

Doslej smo se vse preveč le menili o tem, premalo pa smo storili. Že vse letošnje leto sklepamo, da je treba urediti sistem nagrajevanja po delu in čeprav smo v novembru, ni še pravzaprav nič storjenega. Vedno se zadovoljimo le z »gašenjem« trenutnih požarov in obljubimo, da bomo odstranili tudi vzroke. Toda res le obljublamo. Kam nas to vodi? K izboljšanju prav gotovo ne. Nekaj misli o tem je prispeval za naš časopis predsednik Izvršnega odbora sindikalne organizacije v naši železarni tov. Srečko Mlinarič.

Spremembe v gospodarskem sistemu v zadnjih letih, zlasti pa gospodarska reforma, so ustvarile splošne družbeno-gospodarske okvire, ki so ugodnejši za razvijanje sistemov delitve po delu, kot v prejšnjem obdobju. Mnogi vzroki, ki so prej zavirali prizadevanje na tem področju, so odpadli, ali pa je njihov vpliv vsaj močno zmanjšan.

IV. plenum CK Zveze komunistov Jugoslavije pa pomeni nadaljnjo sprostitve progresivnih sil. Ustvarjeni so ugodnejši pogoji, da delovni kolektivi in družbeno-politične sile v delovnih organizacijah zadajo udarec tistim silam v delovnih organizacijah, ki tudi na področju delitve dohodka po delu vlečejo stvari nazaj, najčešče z jasnim ciljem: obdržati svoj privilegirani položaj v delovnih organizacijah. Bistvo privilegijev pa je predvsem v tem, da nekateri lahko participirajo na dohodku ne glede na to, koliko so ga ustvarili. To pa je možno povsod tam, kjer se rešitve, ki so v skladu s principi delitve po delu, prepletajo z različnimi formalnimi ali izkonstruiranimi kriteriji, ki omogočajo delitev osebnih dohodkov mimo rezultatov dela.

To vprašanje moramo temeljito in vsestransko obdelati, poleg tega pa je potrebno razpravljati tudi o drugih problemih delitve dohodka in osebnih dohodkov, ki se dnevno pojavljajo v naši praksi in o stališčih v zvezi s temi problemi.

Naloga sindikatov in vseh naprednih političnih sil je, da z izboljšano materialno osnovo delovnih organizacij v največji možni meri izkoristimo za nadaljnji razvoj delitve dohodka po delu. Na tem področju je treba v tem obdobju napraviti konkretne pozitivne premike, ki jih kljub številnim deklaracijam in sprejetim načelom nismo uspeli v zadostni meri napraviti v preteklih letih. Pri taki politični akciji se moramo nujno nasloniti na tiste ljudi, ki so predvsem nosilci proizvodnega napredka. To so tisti delavci in organizatorji, ki se zavzemajo za delitev po delu, za samoupravljanje, za boljše in modernejšo organizacijo dela in za izvajanje reforme. V tej zvezi je izredno odgovorna in zahtevna naloga ugotoviti osnovne vzro-

ke in sile, ki preprečujejo uvedbo dejanske delitve po delu v delovnih enotah in na delovnem mestu v takem obsegu, kot bi bilo objektivno v sedanjem času že možno. Ta ugotovitve ne bi smela biti splošna in abstraktna, temveč konkretna. Seveda nam takšne ugotovitve ne bodo desti koristile, kar nam je dobro pokazala praksa zadnjih let, če ne bomo hkrati ugotovili, kako in na kakšen način bomo posamezne zaviralne činitelje odpravili in zagotovili vsesplošno, konkretno in vsakodnevno delo pri reševanju teh vprašanj. O načelu delitve dohodka po delu je bilo že razmeroma dosti, premalo pa konkretne vsakodnevne družbeno-politične in strokovne dela ter ustreznih uspehov na tem področju, čeprav ne smemo zanikati dejstva, da so nekatere delovne enote dosegle tudi lepe uspehe.

Reforma nas je postavila v glavnem v tak položaj, da moramo iskati večji dohodek predvsem v svojih lastnih okvirih, v lastnem boljšem delu. Tega se delavci vedno bolj zavedajo in jih večina, kljub pomanjkljivi izobrazbi in znanju, pravilno reagira in ocenjuje položaj. Nedavna raziskava javnega mnenja je to v celoti potrdila. Delavci vidijo oviro za hitrejšo uresničevanje reforme predvsem v premalo spodbudnem sistemu delitve ter v nezadostni osebnosti in materialni odgovornosti vodilnih delavcev. Vsi ostali, tako imenovani zunanji faktorji, so tudi po mnenju delavcev dosti manj pomembni, zgrešeno pa bi bilo, če bi zunanje vzroke zanikali in če jih ne bi sproti odpravljali. To se pravi, da velik del delavcev odločno terja, da se jim omogoči tak položaj, da bodo z več in boljšim delom lahko tudi več zaslužili. Skratka, gre v širokem obsegu za izredno delovno, da tako rečem, dohodkovno usmeritev, ki ji je treba dati vso politično podporo in zahtevati od organizatorjev proizvodnje, zlasti od ekonomskih in tehničnih kadrov, da z boljšo organizacijo dela in ustreznimi sistemi delitve omogočijo uresničevanje. Seveda nam je jasno, da v praksi ni mogoče izdelati teoretično idealnega sistema delitve po delu, treba pa je težiti, da bi se v vsaki delovni enoti takemu sistemu s kon-

kretnimi rešitvami v praksi čim bolj približali. Stvar je posebno zamotana zato, ker ni jasno in na prvi pogled vidno, kdo mora za koga delati in kdo dobi več kot soustvarja. Večkrat poudarjeno nasprotje med proizvodnimi delavci in tistimi v pisarnah, je v bistvu samo poenostavljena in enostranska ugotovitev za antagonizme med delom in nedelom, ali prisvajanjem dohodka brez ustrezne dela.

Čeprav trditev o nasprotju med proizvodnimi in pisarniški delavci zelo poenostavlja in enostransko obravnava stvarne probleme v naših delovnih enotah, ni brez osnove in ima dosti podpore pri razmeroma širokem krogu proizvodnih delavcev. To pa zato, ker proizvodni delavci svojo pravico, da dobijo dohodek po vloženem delu, ker so njihovi delovni prispevki v večji meri merjeni kot ostalim delavcem, ocenjujejo kot dolžnost, da za vsak zaslužen dinar tudi več naredijo, medtem ko se mnogim ostalim kategorijam dohodki zvišujejo prav tako ali pa še hitreje, ne glede na to, kako delajo. Če bomo torej hoteli stališče delavcev do razponov spreminiti in se uspešno boriti proti uravnilovskim tendencam, moramo predvsem uporabljati merila za doseganje dohodka posameznika, skupine ali delovne enote ne samo pri proizvodnih delavcih, temveč tudi pri vseh ostalih. Pri tem naj omenim le, da pogosto marsikaj, kar nima prave zveze z »uravnilovko«, zelo hitro in površno razporedimo v ta predal. Ali ni razumljiv odpor proti večanju razponov, če delavci utemeljeno predpostavljajo, da bodo razpone večali brez delovnih kriterijev, brez nujne selekcije in diferenciacije na tiste kadre, ki višje dohodke tudi zaslužijo in na tiste, ki jih prejemale predvsem zaradi hierarhičnih položajev, ki so jih po logiki ekstenzivnega razvoja gospodarstva in družbe mnogokrat dobili, pa čeprav njihove delovne in umske sposobnosti tega ne opravičujejo.

Seveda selekcije vodilnih in strokovnih kadrov ne moremo izvesti samo s sistemi, ki bodo postavili merila za delitev dohodka tudi za te kadre. Samoupravljavci bodo morali vsaj tiste, ki so najbolj očitno nesposobni, nedelavni ali nepotrebni, po demokratični poti zamenjati. kajti popustljiv odnos do takih ljudi ima preveč težke posledice za kolektiv in družbo kot celoto, ker se okoli nesposobnega »nadrejenega« zbirajo nesposobni »podrejeni«, in se potem medsebojno ščitijo.

Poleg tega, da zahtevam uvažanja delitve po delu za vse zaposlene, moram pojas-

niti, da je nepravilno pavšalno udarjati po vseh delavcih v pisarnah, ampak je treba napraviti izbor med dobrimi in slabimi ter potrebnimi in nepotrebnimi delavci v pisarnah. Udariti je treba po slabih in nepotrebnih, ne pa po dobrih in potrebnih delavcih v pisarnah. Pavšalno udarjanje po delavcih v pisarnah ima lahko za posledico, da podjetje izgubi poleg slabih vodilnih in strokovnih delavcev tudi dobre, ali pa da sploh izgubi samo dobre, slabi pa ostanejo, ker nimajo iti kam drugam. Pavšalno obsojanje vodilnih in strokovnih služb ni delež od razširjenega primitivnega mišljenja, češ da so »pisarniška« dela nepotrebna, čeprav je resnica takaka, da v sodobni proizvodnji odigrava vedno večjo vlogo priprava dela, torej pisarniško, ne pa proizvodno delo. Treba je tudi vedeti, da so premajhnega deleža v delitvi dohodka deležni poleg proizvodnih delavcev tudi dobri vodilni in strokovni delavci, prevelikega deleža pa slabi vodilni in strokovni delavci in tudi določen krog »navadnih« delavcev, ki tudi spadajo v to skupino (nedoseganje norm, ki ne izvirajo iz dela, nemarnost pri delu itd.).

Pri nas pa smo hitro in brez globljih analiz obsoditi kot nesprejemljive nekatere kriterije delitve dohodka po delu — ko so v praksi pokazali negativne rezultate. Češ, da za naše razmere niso primerni, ker vnašajo mezdnost miselnost in mezdnost. V resnici pa smo takšne oblike kompromitirali zato, ker smo jih premalo preučene in nestrokovno prenesli v konkretno prakso. Vzemimo primer premij: premije lahko stimulirajo zelo številne delovne učinke, kot so skrbno vzdrževanje strojnega parka, boljše izkoriščanje kapacitet, boljše kakovost, boljši asortiment, upoštevanje terminov itd. Pogoji, da premije dosežejo svoj namen, pa je, da je točno precizirano, kakšni učinki morajo biti doseženi, da tisti, ki je prispeval k tem dosežkom, lahko dobi premijo izplačano. Vsi tako imenovani zunanji elementi, na katere ne more dobitnik premije vplivati, morajo biti

brezpogojno izključeni, predpisana oziroma obljubljena premija pa mora biti v ekonomsko utemeljenem sorazmerju z doseženimi učinki. Pri nas so služile bolj kot dodatni zaslužek ali dodatek k plači ali dohodku posameznim kategorijam zaposlenih. Marsikje so bili kriteriji za premije ohlapni tako, da je del kadra lahko že z minimalnimi učinki dosegel za naše razmere zelo visoke zaslužke, kar je nujno naletelo na odpor. Tudi druge, še tako pozitivne oblike stimuliranja in nagrajevanja za določeno delo se lahko spremenijo v svoje nasprotje, če tisti, ki jih uvažajo, ali pa, ki imajo največ vpliva na uvažanje takih oblik, to želijo, npr. dodatek za stalnost.

Uvažanje modernih meril delitve osebnih dohodkov, kot je delitev osebnih dohodkov na podlagi strokovno določenih norm, nima nič skupnega z grobim taylorističnim pritiskom, ki je značilen za kapitalizem bolj polpretekle kot sedanje dobe. Te oblike so pri nas sredstvo, s pomočjo katerega lahko proizvajalci dosegajo večje osebne dohodke ter pritiskajo na boljšo organizacijo dela. Zato moramo kritično obravnavati vse tiste primere, kjer zastruje norme in druga individualna merila predvsem na račun večjih naporov delavcev, ne rešujejo pa vzporedno organizacijskih vprašanj. Značilna ocena inozemskega sindikalnega delavca, ko je obiskal eno naših bolj produktivnih podjetij in ugotovil, da so individualne norme delavcev blizu tistim na zahodu, organizacija dela pa daleč slabša in da morajo zato delavci dosegati večje učinke predvsem z večjim trudom. Zelo poučen je tudi primer ene izmed tovarn, ki je uvedla progresivno delitev osebnih dohodkov na podlagi tehničnih norm. Delavci v obratih, v katerih tak sistem še ni bil uveden, so sami zahtevali tehnične norme — videli so namreč večje zaslužke zaradi boljšega dela tam, kjer so bile tehnične norme že uvedene.

Sindikalna organizacija s samostojnimi stališči bo tudi v veliko večjo dejansko pomoč tistemu delu operativnega kadra, ki razume samoupravljanje, ki se trudi v smeri boljšega gospodarjenja, pa je marsikje utesnjen od ožje okolice.

S. Mlinarič

Lep primer poštenosti

Zdravko Majdanec, naš so-delavec iz martinarne, stanujoč na Javorniku, Cesta v rovte, je pred kratkim našel hranilno knjižico, ki jo je takoj vrnil lastniku. To je lep primer poštenosti, s katero se danes le redko lahko še pohvalimo in za katero se mu lastnik hranilne knjižice najlepše zahvaljuje.

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikalne organizacije se zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejel v času moje bolezni.

Edi Volčini
Javornik II

Koristno predavanje

Dne 10. 11. 1966 smo imeli valjavci in vzdrževalci nove bluming valjarne na Beli kratko predavanje o nevarnostih požara in kako ga preprečimo.

Poveljnik poklicne gosilsko reševalne službe v železarni tov. Novak nas je seznanil z gasilskimi aparati, ki so na razpolago v naši železarni. Ogledali smo si aparat na vodo in tudi aparate, s katerimi lahko pogasimo požare s peno.

V drugem delu predavanja sta nam s podpoveljnikom tov. Bahumom praktično demonstrirala delovanje teh aparatov ter izbiro aparatov za razne vrste požarov.

Da je takšno predavanje res koristno, smo kmalu lahko ugotovili tudi v praksi. 15. novembra se je pred deveto globinsko pečjo ob 20. uri zvečer nenadoma vžgala nafta. Na cevovodu za nafto je puščal ventil, na podestu, pod gerilci, pa je bila večja mlaka nafte. Zaradi močnega sevanja se je nafta vžgala in požar je bil tu. Sodelavec, ki je zaposlen pri peči, je požar opazil in takoj obvestil dinskega asistenta in tehnologa. Ta je takoj obvestil ga-

silce, obenem pa po zvočniku pozval sodelavce, ki se nahajajo v bližini gasilskih aparatov, naj z njimi takoj pridejo k globinski peči. V monj kot petih minutah so bili gasilni aparati pripravljeni in požar tudi omejen. Tudi gasilci so že prišli in požar do konca pogasili. Priznati moramo, da so bili zelo hitri in se je ponovno izkazala njihova izvežbanost.

Požar ni bil velik kot je v začetku kazalo, toda ogenj bi se prav gotovo razširil in povzročil večjo škodo, če ne bi takoj ukrepali vsi zaposleni valjavci, ključavničarji ter električarji, ki so z veliko mero odgovornosti pomagali pri gašenju. Dokazali so, da so se na koristnem predavanju naučili, kako je treba ravnati z gasilskimi aparati. Takšna predavanja bi bila koristna tudi za ostale sodelavce, ki so zaposleni v delovnih enotah železarne, naši sodelavci pa bi bili usposobljeni, da z gasilskimi aparati, ki jih imajo v vseh delovnih enotah na razpolago, lahko omejijo manjše požare še pred prihodom gasilcev.

SM

V nedeljo, 27. novembra bomo normalno delali

Tehnični direktor železarne je pred nekaj dnevi izdal posebno okrožnico o razporeditvi dela med prazniki. Tudi UO železarne je na svoji redni seji sprejel sklep o tem, kako bo razporejeno delo med prazniki. V nedeljo, 27. novembra, je normalen delovni dan za vse upravne službe in proizvodne enote.

V ponedeljek, 28. novembra, delovna enota plavž normalno obratuje, v martinarni in elektro jeklarni pa bodo normalno delali na dopoldanski in popoldanski izmeni ter zaključili z delom na nočni izmeni. V ostalih obratih bodo opravili morebitna najnujnejša dela po posebnem programu in s posebnim poudarkom na odpremo. Tudi popravila naj bi opravili v ponedeljek.

V torek, 29. novembra, obratuje plavž normalno, v ostalih delovnih enotah pa je dela prost dan, razen če je treba opraviti najnujnejša popravila po posebnem programu v talilnicah in energetiki.

V sredo, 30. novembra, plavži normalno obratujejo, v vseh ostalih obratih imajo dela prost dan.

Martinarna in elektro jeklarna sta prav tako prosti, le na nočni izmeni bodo začeli s postopnim zakladanjem peči. Morebitna popravila bo treba opraviti tako, kot je predvideno za praznik 29. novembra. Strojno energetski obrati obratujejo med prazniki po potrebi plavžev in ostalih proizvodnih enot.

Ali bo oče našel hčerko?

V »Železarnju« smo že pisali o izginotju male Fehime Alibabović. Od 2. julija letos jo že iščejo, vendar je vsaka sled za njo izginila. Vedno bolj se utrjuje mnenje, da je bila mala Fehima ugrabljena. Dokaz več za to so tudi zadnji izsledki tajništva za notranje zadeve v Dobroju, ki je pred kratkim (26. avgusta) aretiralo 35-letno Kristino Čurin, natakario iz Bosanske Krupice, ker je ugrabila malo Vesno Milenković. Takrat so pri njej našli še sliko druge de-

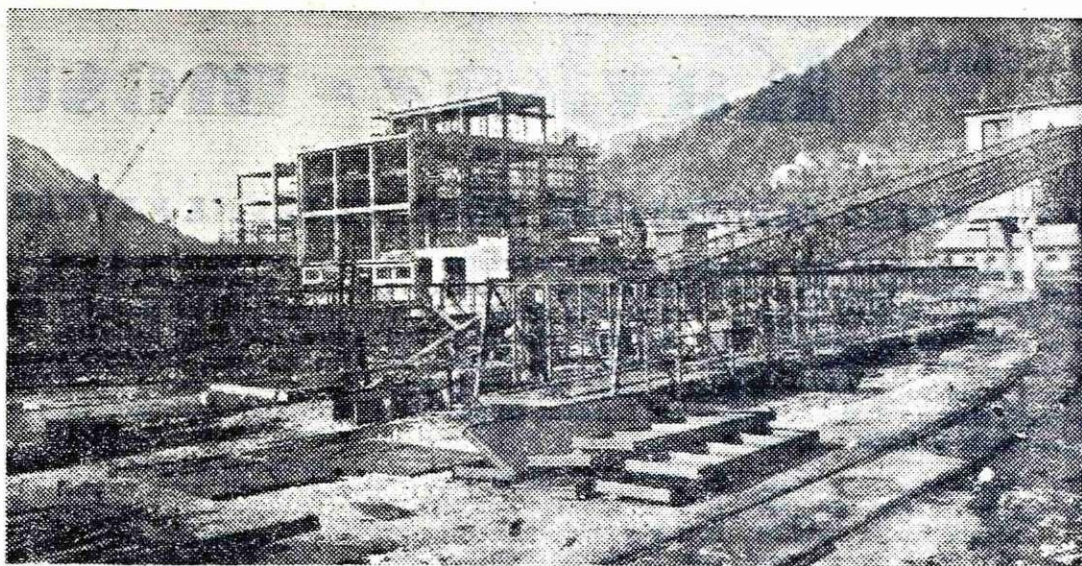
klice, ki bi bila lahko mala Fehima. Starši, ki so dobili sliko na vpogled, sicer niso popolnoma prepričani, da je to res Fehima, ker je drugače napravljena in ima drugače urejene lase. Najbolj pa jih motijo usta deklice na sliki. Če bi šlo za Bajramo, dvojčico Fehime, ki pa ni izginila, potem bi takoj potrdili, da je to njihova hčerka. Povedati moramo tudi to, da se je Kristina Čurin v času izginotja nahajala na Gorenjskem. Morala bi ležati v

bolnišnici na Golniku, toda prav ta dan, 2. julija, zatrdno vedo, da je na Golniku ni bilo, čeprav je bila vpisana med bolnicami. Oče male Fehime je sam potoval v Doboj, od koder se je pred dnevi vrnil. Tam si je ogledal še več fotografij raznih otrok, ki so jih našli pri aretirani Čurinovi, vendar slike male Fehime ni bilo. Zanimivo je še to, da je Kristina Čurin za deklico na sliki trdila, da je to njena hčerka. Pozneje so kriminalisti ugotovi-

vili, da to ni res in da ona sicer ima dva otroke, ki pa oba živita v Mariboru in sta stara 10 oziroma 11 let. Ko so ji to dokazali, pa ni hotela spregovoriti niti besedice več o tem, kje je deklica s slike in kdo je.

Torej vendarle še upanje za starše, čeprav skromno, da bi malo Fehimo našli in nov dokaz k temu, da se mala Fehima ni izgubila v gozdu, ali utonila v Savi, temveč da je bila ugrabljena.

— jn

Gradbišče nove aglomeracije hitro spreminja podobo

DE VALJARNA 2400

5. redna seja delavskega sveta

Delavski svet valjarne 2400 je imel 4. novembra redno sejo. Poleg članov delavskega sveta so se seje udeležili tudi direktor železarne inž. Matevž Hafner, tehnični direktor Bogomil Homovec, dr. inž. Gabrovšek, inž. Arzenšek, inž. Sikošek, inž. Bidovec, inž. Urbar, tov. Odlasek in drugi.

Gostje in člani delavskega sveta so najprej poslušali poročila, ki so jih prebrali predsedniki treh komisij. Najprej je poročal inž. Bidovec, član komisije za tehnološki proces priprave dela, ogrevanje in proces valjanja. Poročal je o dosedanjem načinu zakladanja potisne peči s slabi. Komisija tudi meni, da od dvorednega zakladanja peči ne bi odstopali, ker je tako boljše izkoriščena ogrevalna površina. Predlagal je tudi, da bi priprava dela obratovala na dve izmeni.

Član komisije za tehnološki proces adjustaže dr. inž. Gabrovšek je v svojem poročilu seznanil navzoče z nekaterimi problemi, ki se še vedno pojavljajo. Potrebna bo revizija jemanja prob in ima OTK že ustrezna navodila. Tudi z obtokom kartonov v adjustaži še vedno niso zadovoljni. Opozoril je na tesno sodelovanje vseh članov kolektiva in da so uspehi že vidni. Razen tega je obrazložil tudi razpored vodilnega kadra v valjarni. Morda bi kazalo ukiniti delovno mesto glavnega delovodje v adjustaži ter delovno mesto delovodje v OTOPU in določiti tri asistente na po-

samezne izmene. Delovodje iz adjustaže naj bi nadzorovali tudi potek dela v OTOPU.

Inž. Sikošek, član komisije za izobraževanje, je v svojem poročilu obrazložil stanje naprav in predlagal, da bi po posameznih točkah analizirali celotno proučitev komisije za vzdrževanje in to na posebnem sestanku.

Tov. Homovec je v svoji razpravi dejal, da je komisija napravila že veliko in sicer izven valjarne 2400, tako v jeklarni kakor tudi v bluming valjarni. Opozoril je tudi na izreden pomen programiranja. Program je treba izdelati tako, da so vse naprave v obratovanju. Izmenjski asistenti naj bi imeli dobro in stalno povezavo s pripravo dela, obratovstvom in delovodji.

Direktor železarne inž. Hafner je navzoče člane DS in goste seznanil z delovnimi mesti, za katere je bil objavljen razpis. Podčrtal je, da je treba zaostri osebno odgovornost ob predaji dolžnosti na koncu izmene ter pri izpolnjevanju odrejenih nalog. Kolektiv valjarne 2400 je pohvalil za dosežene uspehe

pri izvozni pločevini v mesecu septembru.

V razpravi sta sodelovala še delovodja OTOPA tov. Vilman, ki meni, da delovnega mesta v OTOPU ne bi ukinitili in tudi povedal, da je imel težave pri delu. Tov. Odlasek je v svoji razpravi pripomnil, da naj bodo izmenjski asistenti operativni ljudje, ne pa uradniki. Strinjal se je s predlogom tehničnega direktorja, da bi morali izmenjski asistenti tesno sodelovati z dninskimi delovodji in predlagal, da bi izdelali regulativ.

Obratovodja valjarne 2400 je seznanil navzoče z izpolnjevanjem sklepov zadnje seje in povedal, da 4. in 7. sklepa niso izpolnili. Podrobneje je obrazložil, zakaj ni bil izpolnjen 4. sklep. V nadaljevanju je poročal še o izpolnjevanju proizvodnih nalog v oktobru in dodal, da je dosežena masa osebnih dohodkov za okrog 2 milijona S din večja kot v septembru, to pa kaže na boljše gospodarjenje. Podrobneje je obrazložil tudi predlog glede premiranja na škafo in varilno žilindro. Do te premije so upravičeni valjavci, žerjavovodja na žerjavu št. 6, varilci in pomočniki pri potisni peči, kakor tudi črtalci in žerjavovodja na žerjavu št. 5. Premije za varilno žilindro pa lahko dobijo varilci in pomočniki pri potisni in krožni peči. Izdelati bo treba tudi interni pravilnik, ki bo podrobneje določal premije v enoti.

Ob koncu seje so sprejeli še šest ustreznih sklepov.

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikalne organizacije in sindikalnemu odboru žebjarne se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejela v času moje bolezni.

Rozalija Ostrun
žebjarna

IZ DNEVNIKA ALPINISTIČNE ODPRAVE PZS NA KAVKAZ

Na osnovi zamenjave med našimi in sovjetskimi alpinisti je Planinska zveza Slovenije organizirala skupaj z letošnjo že štiri odprave v gorovje Kavkaz. Člani prve in druge odprave so se zadrževali na področju Elbrusa. Tretja odprava je lani osvajala gorske velikane v skupini Bezengi, ki je alpinistično najbolj zanimiva in zahtevna. Tudi letošnja odprava je imela za cilj skupino Bezengi v centralnem Kavkazu, na področju Kabardinsko-Bajkalske ASSR.

Za sodelovanje v letošnji odpravi me je navdušil inž. Pavle Šegula, vodja lanjske letošnje odprave, s posredovanjem krasnih diapozitivov in z zanimivim pripovedovanjem o gorah Kavkaza. Tokrat sem se odločil, saj sem že dvakrat po lastni krivdi »zamudil« Himalaje. Pogojem razpisa sem ustrezal, zaradi aktivnega udejstvovanja v alpinizmu že dolgo vrsto let pa so me določili celo za vodjo. Imel sem le pomisleke, ker ne znam rusko. Toda prekrižal sem že vse Alpe in smo se razumeli, kljub nepoznavanju jezika s francoskimi, italijanskimi, švicarskimi, avstrijskimi in drugimi alpinisti, saj alpinisti vseh narodov govorimo

in poznamo skupen jezik — ljubezen do gora in dejavnost v gorah. Jezikovna razlika je drugotnega pomena. Toda vzponi na kavkaške velikane so zelo, zelo naporni, zahtevni in nevarni. Ali jim bom pri skoraj petih križih še kos? Potrebno bo več kondicijskega treninga kot doslej.

S prijatelji smo sestavili program: zimsko prečenje, dolgo blizu 50 km, od Sorškega sedla po grebenih bohinjskih gora, Lepega Špičja, Kanjavca na Triglav. In res, letos sredi marca se nas je zbralo kar 10 gornikov na startu v Litostrojski koči. Lezli in sestopali smo preko ostrih grebenov Možica, Koble, Črne prsti, Matajurskega

vrha, na preval pred Raskovcem, kjer smo sneli težke oprtnike in si postavili šotore. Ponoči in naslednje jutro sta nam strahovit vihar in snežni metež raztrgala najboljše najlonske in pamirske šotore v cunjce.

Prebčani od viharja in napol zmrzli smo tokrat komaj pobegnili z grebena po novem globokem snegu nazaj v dolino, brez šotorov in spalne opreme. Tura za treniranje se je klavirno končala. In to na gorah, ki ne sežejo niti 2.000 m visoko. Kaj bo šele na pettisočkah? Trenirali pa smo naprej vse do odhoda na Kavkaz, dolgi greben bohinjskih gora pa nas še čaka.

Mesec dni pred odhodom smo bili na temeljitom zdravniškem pregledu v Ljubljani. Najbolj odveč se mi je zdelo petminutno skakanje na klop in s klopi na tla ter merjenje refleksov s svetlobnimi in zvočnimi signali. Število kandidatov se je po zdravniškem pregledu še bolj skrcilo. Končno smo ostali: inž. Zagorc iz Črne, Golob iz Celja, Gričar, Križar in Štupnik iz Ljubljane ter Tine Župančič, Bernard, Košir in jaz z Jesenic.

Datum odhoda se je vse bolj približeval. Mi pa smo se sestajali, zbirali in popravljali opremo, nakupovali dodatno hrano, urejali potne liste, preučevali literaturo o Kavkazu, trenirali.

IZ DNEVNIKA ODPRAVE

21. in 22. julij

Odhod: 21. julija zvečer. Dve nabito polni himalajski transportni vreči ne zadostu-

jeta za vso kramo enega samega udeleženca. S Tinetom se na jeseniškem kolodvoru poslavljamo od domačih in znancev. Slovo! Čez 40 dni se itak vrnemo, vendar z rahlim dvomom v srcu, saj so kavkaške gore nevarne. Mitja je že nekje v Ljubljani, Jožeta pa smo »naložili« v Lescach.

V Ljubljani smo imeli še dovolj časa za izdatno kranjsko večerjo. Postaja. Gora himalajskih vreč in cel kup gornikov in svojcev, ki se poslavljajo od »Kavkazcev«. Prva nevšečnost. Sprevodnik ne dovoli naložiti naše ogromne prtljage v spalni vagon. Dirka zadnje minute pred odhodom. Metanje vreč v prtljažnik kljub protestom uslužbenca. Sodelujemo vsi — »Kavkazci« in znanci. In epilog? V Beogradu zberemo 27.000 S din za prevoz naše prtljage. Verjetno je vračunana tudi kazen. Slab začetek.

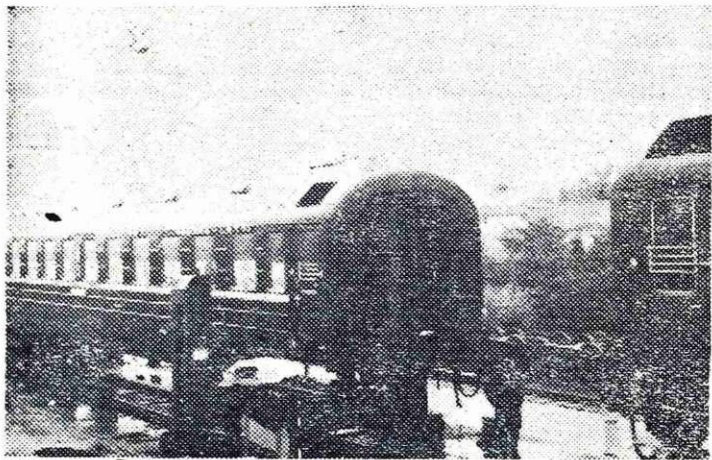
Vlak hiti v noč proti našemu glavnemu mestu. Spimo ali dremamo kar udobno. Ob 7. uri zjutraj smo v Beogradu, kjer nas čaka zastopnik Planinske zveze Jugoslavije z voznimi kartami. Naša prtljaga se spet kopiči pred kompozicijo ruskih vagonov, pripravljenih za dolgo pot. Vreča s Slovenija-vinom je sumljivo mokra. Ugotovimo, da je šlo zaradi »nežnega« transporta 5 steklenic v črepinje. Škoda! Namestimo se v rezerviranih kupejih ruskih vagonov, ki so zelo udobni, čisti in dokaj luksuzno opremljeni. V vsakem vagonu je sprevodnik, ki prevzame vozno karto in potne liste potnikov ter jih vrne šele pred izstopno postajo. Izdaja in prevzema tudi posteljino in streže potnikom

s tradicionalnim čajem. Počutimo se zelo dobro. Brzi smo preko banatskih ravnin do Subotice, kjer nas naši cariniki sploh zgrešijo. Tudi na Madžarskem nam mejni organi ne povzročajo težav. Sredi popoldneva smo v Budimpešti. Dobri dve uri postanka. Gremo prodajat zijala na bližnje ulice. Mesto iz časov Franca Jožefa me ni navdušilo. V zastarelih izložbenih oknih so razstavljeni navadni predmeti, ki so za naše finančne pojme zelo dragi. Na večer se odpeljemo naprej.

23. julij

Sredi noči smo na ruski obmejni postaji Čop. Večina potnikov prespi vse obmejne formalnosti, saj zato skrbi naš sprevodnik. Tudi menjanje koles z normalnih na širokotirne sem prespal. Zbudil pa me je funkcionar leningrajskega Truda — našega gostitelja Simenov Kerš. Majhen, živahen močnik nas je nato spremljal od ruske meje do tabora v Bezengi na Kavkazu. Vlak drvi proti vzhodu. Ure premaknemo za dve uri naprej. Po oknih bi je dež. Dremamo in lenarimo. Vozimo se preko visoke planote Karpatov, podobni zdaj naši Jelovci, zdaj dolenskemu gričevju. Smreke so manjše od naših. Spuščamo se proti Ukrajini. Za zajtrk sežemo po naših zalogah, kar zalijemo s čajem. Fantje prepevajo. Spremljevalec Kerš nam je izročil vsakemu nekaj rubljev za popotnico ter odlikovanja in značke leningrajskega Truda. Tudi mi smo mu podarili naš znak PZS in knjigo »Gorenjska« s posvetilom in podpisi udeležencev.

V jedilnem vozu so nam postregli z dobrim ruskim

V Čopu so našim vagonom zamenjali kolesa

Pet poti do znižanja proizvodnih stroškov

(nadaljevanje iz prejšnje številke)

Sistem sugestije išče nove ideje. Te so lahko v obliki posebnih predlogov za odpravo dela, zmanjšanje ponovnega dela, izboljšane načine dela, znižanje zastojev, zmanjšanje odpadka, povečanje izplena, nadomestitev s cenejšim materialom, zmanjšanje vzdrževanja, povečano izkoriščanje strojev ali istočasne možnosti za več strojnih operacij.

Priznanje zaposlenemu je najvažnejši del vsakega programa sugestije. Vsak predlog, če je bil uporabljen ali ne, mora biti vzet na znanje s posebnim pismom. Priznanje za sprejete predloge je lahko denarno ali tudi ne. Denarne nagrade so navadno plačane v odstotkih čistega prihranka na materialu in delu v prvem letu. Za predloge, kjer prihrankov ni mogoče meriti kot npr. pri kvaliteti ali delovni varnosti, se običajno izplača za nagrado primerna vsota.

Priznanje brez denarja vključuje takšne stvari kot osebno pismo priznanja s strani najvišjega organa podjetja, objava v tovarniškem časopisu ali ustna pohvala predstavnika podjetja. V splošnem je najboljše kombinacija denarnega priznanja s tistim brez denarja.

POENOSTAVLJANJE IZBOLJŠA DELOVNO METODO

Poenostavljanje dela na način, ki mobilizira delavce v organizirano prizadevanje za znižanje stroškov s tem, da jih učimo, kako izboljšati delovne metode. Program za poenostavljanje dela se razlikuje od sistema sugestije po tem, da predvideva učenje zaposlenih, kako je treba analizirati delovne operacije in razvijati izboljšave. To učenje poteka po posebej izbranih projektih za vsakega udeleženca programa.

Program za poenostavljanje dela je običajno namenjen vodilnim in štabnim uslužbencem, vendar lahko vključuje tudi ostale zaposlene. Denarno povračilo je navadno posredno z napredovanjem ali povečanjem plače. Priznanje je v splošnem brez denarja kot npr. pismo s čestitkami s strani vodstva podjetja, ali pohvala, izrečena na konferencah.

V programu za poenostavljanje dela je poudarek na:

1. tolmačenju tehnike na poteku procesa ali delovne operacije,
2. proučevanju novega projekta,
3. določitvi najvažnejših operacij,

4. zagotovitvi, da vsakdo sodeluje pri tem programu.

Vsak udeleženec mora na koncu izdelati svoj projekt poenostavljanja dela.

MERITEV DELA POMAGA POSTAVLJATI NORME

Ugotavljanje dela je objektivno ugotavljanje časa, ki ga potrebujemo za opravljanje dela pri normalnih pogojih in predpisanim načinu. Dejanski čas, ki ga porabimo za izvedbo dela, potem primerjamo z normiranim časom in s tem ugotovimo storilnost.

Meritev dela ni vedno primerna kot sredstvo za znižanje stroškov. Vendar predstavlja veliko možnost za znižanje stroškov v tistih podjetjih, ki je ne uporabljajo. Program za meritev dela lahko obsega enega ali več naslednjih sistemov: preizkušnjo dela, časovno študijo, sistem določanja časovnih gibov in normirane podatke.

Program za merjenje dela uporabljamo največkrat pri kontroli neposrednih delovnih operacij. Običajno vsebujejo:

meritev opravljenega dela, kjer merimo opravljeno delo posameznikov, skupin,

oddelkov in obratov in nato z normami;

planiranje in določanje proizvodnje, odstranimo zastoje, čakanje, ter uravnovesimo proizvodnjo.

primerjalne metode, s katero jemo delovne načine, orodje

normalne stroške, ki imajo objektivne norme, lahko upo

ocenijo za morebitno znižanje. Mnoga podjetja zelo uspe

ljajo merjenje dela pri neplovnih operacijah. Vendar s

podjetja spoznala, da so možžanje stroškov tudi na področ

ga dela. Zato so uporabila ijenja dela za razvite kont

dejavnostjo. Med posredne de lahko uporabimo meritev

vzdrževanje, skladiščna sluorodja in uslužbenci.

VZPODBUJANJE POMAG ZAPOSLENEMU IN POD

Vzpodbudno nagrajevanje do kot plačilo, ki vzpodbuja

na lahko s proizvodnjo, ki normalna, zasluži znatno ve

no. Tovrstno nagrajevanje ne vetiti z načrti, katerih name

dohodek podjetja, ne da bi

Franc Škrlič: Kratek opis dela in borbe ob šestdeseti obletnici organizacije SMRJ na Jesenicah

Če hočem pisati o rasti in boju delavske strokovne organizacije kovinarjev, ne morem mimo razvoja KID; le-ta je dajala ton celotnemu življenju na Jesenicah in bližnji okolici. Fuzinarstvo, ki je bilo v svojem začetku še precej cehovsko, je šele z ustanovitvijo KID, ki je kupila nekatere obrate in jih med seboj povezala, dobilo značaj kapitalističnega podjetja. Ko je leta 1890 pogorela tovarna v Bohinjski Bistrici, je KID koncentrirala obrate na Jesenicah in Javorniku. Z opuščeni delovišč v Bohinju je delavstvo pritisnilo na Jesenice za zaslužkom.

V tem času na Jesenicah ni še govora o kakem mezdnem gibanju ali drugih podobnih akcijah. Velik dotok delavstva je KID izrabila in še naprej obdržala stari delovni red iz leta 1866, ki ga je uvedel Zois. Vsak delavec ga je moral pri vstopu v službo podpisati in ga tudi izpolnjevati. Ta delovni red jim je zagotavljal red in pokorščino. Ti predpisi pa so v glavnem veljali le za domače delavstvo, ki vsaj v začetku ni upalo kaj prida nastopiti proti tujim delodajalcem. Kasneje pa se je v delavstvu le pričela prebujati zavest in želja po dostojnem življenju. Toda 10- do 12-urno delo je ubijalo voljo, da so se s težavo dojemali razvoj delavskega gibanja v razvitejših državah.

Delavci, ki so prihajali iz avstrijskih tovarn, so prinašali luč spoznanja tudi na Jesenice. Prinesli so ideje marksizma, ki so v Avstriji že prodrle med delavstvo. Avstrijsko delavstvo je že leta 1889 ustanovilo svojo socialdemokratsko stranko in spoznalo, da je le v skupnosti moč. Spoznalo je, da se le združeno v razredni organizaciji lahko upre izkoriščanju človeka po človeku.

Pričetek še neorganiziranih borb

Marksistične ideje, ki so jih zanesli avstrijski delavci med jeseniško delavstvo, so se prvič manifestirale leta 1899, ko so v želežniarni ustavili delo. To prvo prebujenje, ki je zajelo le majhen del delavstva, ki je hotelo preprečiti znižanje akordnih postavk, je bilo v očeh delodajalcev prava nezasišana revolucija, ki jo je treba v kali zatreti.

Že leta 1896 so na Jesenicah nameravali ustanoviti socialdemokratsko stranko. V ta namen so sklicali pri Ferjanu na Stari Savi javen shod, vendar je prišlo premalo delavcev. Strah pred strogimi predpisi delovnega reda je bil močnejši od komaj prebujene razredne zavesti. Tovarniška gospoda je delavstvo pestila z biriči, duhovščina pa strašila s hudiči, češ da je v tovarni peščica antikristov, ki ne verujejo v boga, ampak so zvezani s hudičem, ker zavajajo mirno in poslušno delavstvo v nesrečo. Kljub vsem grožnjam pa so gospodje uvideli, da bodo le s težavo zavlačevali in zavirali ustanovitev socialdemokratske stranke kovinarjev. Zato so pričeli razmišljati o ustanovitvi krščansko delavske stranke, da bi tako razdvojili delavstvo, še preden bi bila ustanovljena razredna delavska stranka. V ta namen je dal glavni direktor Karl Lukman 50 goldinarjev, da premosti začetne organizacijske težave in s propagando zavre ustanovitev delavske strokovne organizacije.

Ko je KID pozimi 1903 premestila del valjarne s Save na Javornik, je valjavcem, ki so šli s Save na Javornik, znižala mezde. Le-ta so se pritožili na ravnateljstvo KID, ki pa je bilo gluho za njihove pritožbe. Tudi pogajanja s tehničnim direktorjem Trapnom in Rajskim v aprilu 1904 so bila brez uspeha. Zato so 15. aprila 1904 pričeli stavkati. Nad 400 delavcev je ustavilo delo, da bi preprečili znižanje mezd. Od vseh strani so pritiskali na stavkajoče, da bi se vrnili na delo. Neizkušenost delavstva, predvsem pomanjkanje revolucionarnih izkušenj, je bilo vzrok, da niso dosegli vseh zahtev.

Prebujenje delavstva

Dne 2. septembra 1906 so na Jesenicah ustanovili razredno delavsko strokovno organizacijo »kovinarjev«.

Mnogo truda so vložili pionirji delavskega gibanja, preden se jim je posrečilo ustanoviti kovi-

narsko organizacijo. Polnih devet let je trajala borba, da so ustanovili to organizacijo, ki je ob ustanovitvi štela 36 članov. Za predsednika je bil izvoljen Šimen Ogris.

Peščica prvih borcev, vztrajnih in jeklenih, je polagoma gradila stavbo strokovne organizacije na Jesenicah. Ravnatelj in župnik sta imela svoje vohune, ki se niso sramovali ovajati svojih sodelavcev. S svojim terorjem so šli tako daleč, da so morale celo gospodinje odpovedati hrano in stanovanje »rdečkarjem«. Nahujskane in pobožne tercijalke so na cesti pljuvale na »rdečkarje«, tako so tedaj sramotili prve organizirane delavce. Svðje sestanke so imeli v gozdovih, da jih niso motili plačani agenti in ovađuhi. Pozneje so imeli sestanke in manjše shode v zasebnih prostorih ali na vrtu Štefana Trojarja, ki je bil v tem času pomembna osebnost v socialističnih vrstah. Z vztrajnim prizadevanjem pa je delavska strokovna organizacija počasi rasla in odvrčala delavstvo od stare miselnosti. Tudi leta 1907 in 1908 je bil predsednik Šimen Ogris in je bil zelo aktiven v strokovni organizaciji.

Do leta 1908 je podružnica kovinarjev na Jesenicah že dokaj utrdila svoje pozicije. Prvič v zgodovini Jesenic so svečano praznovali 1. maj. Praznovali so ga sicer že prej, vendar je bilo tega leta še posebej svečano. Ker še niso imeli svoje kulturne organizacije, so se obrnili na koroške sodruge, ki so se rade volje odzvali in poslali godbo na pihala na Jesenice. Z godbo na čelu se je po Jesenicah razvila povorka in iz vrst korakajočih so se čuli revolucionarni vzkliki. Kljub težavam in oviram je revolucionarna zavest vztrajno in vedno globlje prodirala med jeseniško delavstvo. Med najbolj predanimi borci, ki se jih moramo Jeseničani s ponosom spominjati, so bili: Šimen Ogris, Ignac Pajer, Anton Hrepevnik, Anton Zugwitz, Štefan Trojar, Janez Golobič in drugi, ki so korak za korakom uspešno prodirali med množico in jo razredno osveščali.

Leta 1909 začne organizacija že globlje posegati v celotno življenje jeseniškega delavca. Ustanovili so konzumno zadrugo, podružnični denar kovinarjev pa nalagali v zadrugo. Ustanovili so abstinenčni krožek in odvrčali delavstvo od pivnic in jih vodili na izlete v naravo. Sklicevali so zborovanja, na katerih so predavali Anton Kristan in drugi iz Ljubljane.

Za leto 1910 je bil izvoljen za predsednika Ivan Stare. V nedeljah dopoldan so bila javna zborovanja, zvečer pa predavanja o splošnem delavskem gibanju, socializmu in veri. Prirejali so izlete z družinami v bližnjo okolico. Življenje v organizaciji je zahtevalo vedno širši krog delovanja. Navezali so stike z železničarji in imeli skupne seje in zborovanja.

Leta 1911 je bil izvoljen za predsednika Ivan Golobič. V tem letu so ustanovili odbor za prirejanje izletov in proslav. Prirejali so zborovanja in na njih razpravljali o militarizmu, stanovanjskih razmerah in draginji, ki je pričela naraščati. Govorniki so prihajali iz Trsta, Gorice in Ljubljane. Največkrat so prišli Anton Kristan, Ivan Tokan, Dr. Henrik Tuma, Nace Mihevc, Ivan Regent in Miha Čobal.

Tudi leto 1912 je bilo razgibano. Predsednik je še ostal Ivan Golobič. Dne 31. marca so ustanovili delavsko kulturno društvo »Vzajemnost«. Le-to je s pomočjo strokovne organizacije vodilo knjižnico, ki jo je ustanovila strokovna organizacija kovinarjev in je že na začetku dobro uspevala.

Dne 13. aprila 1913 je bila razpuščena delavska kulturna organizacija »Vzajemnost« za celo ljubljansko pokrajino. Še isto leto so ustanovili DKD »Svoboda«, ki je nadaljevalo delo razpuščene »Vzajemnosti«. V tem letu je bil predsednik kovinarjev Ivan Golobič, podružnica kovinarjev pa je narasla na 80 članov. Prišlo je tudi do prvega javnega ženskega zborovanja na Jesenicah, ki je bilo sklicano s pomočjo »kovinarjev«. To je bilo prahu in klevet! Na prižnici so rohnili zoper »rdečkarje«, da bodo zrevolucionirali žene, da še kuhati in roditi ne bodo hotele. V licemerskem obupu so vpili in zatrjevali, da pride sodni dan.

Franc Gabriel, predsednik strokovne organizacije kovinarjev v letu 1918, ko je prvič štela več kot tisoč članov.

Leta 1914 je zaradi vedno širšega področja dela podružnica jeseniških kovinarjev zahtevala, da se osnuje samostojno tajništvo za kranjske kovinarje na Jesenicah. Tudi delavski časopis za Kranjsko naj bi pričel izhajati v Ljubljani. Šimen Oris, takratni predsednik, je v to vložil mnogo truda, vendar ni prišlo do sporazuma. Tajništvo in uprava lista je še nadalje ostala v Trstu.

Pričetek prve svetovne vojne in njene posledice

Dne 26. julija 1914 je bila objavljena mobilizacija vseh letnikov, ki morajo pod orožje. Zaradi vojne se je znižalo članstvo kovinarske organizacije na 40 članov. Tudi stalež delavstva KID je upadel na 1.225. Delo v podružnici je bilo oteženo. Vse je bilo razdvojeno in je z negotovostjo zrko v prihodnost. Leta 1915 je bila trgovina z živili že omejena. Vrstili so se sestanki in javna zborovanja z zahtevo, da KID vsaj delno oskrbi delavstvo z živili. Vodstvo podružnice se je trudilo, da pomaga delavstvu, posebno tistim družinam, katerih možje so odšli k vojakom. Deputacija podružnice je odšla k deželni vladi v Ljubljano in obrazložila zahteve delavstva. Na KID pa so vložili resolucijo in v njej zahtevali vojno doklado. Toda zaman. Vojna uprava na čelu z oficirjem Müllerjem je poostрила vohunsko službo, ki je vedno pogostejše ovajala najbolj revolucionarne delavce v vodstvu organizacije. Stanje je postajalo vedno bolj kritično.

V tem nemirnem in kritičnem času leta 1916 je prevzel predsedstvo Franc Gabriel. Stalež delavcev v tovarni se je tedaj dvignil na 1.625. Pomanjkanje delavcev so reševali z ruskimi ujetniki. Draginja je naraščala iz dneva v dan. Vodstvo kovinarske organizacije je vložilo zahtevo za 50% povišanje plač. Funkcionarji so imeli noč in dan polne roke dela. Organizirali so odbor za kuhinjo, kjer so se hranili samski delavci. Temu odboru je načeloval Jože Moretti. Kdor je rabil obleko ali hrano, je prišel do zaupnikov kovinarske organizacije. Za majhno število zaupnikov je bilo dela vsekakor preveč. Delavstvo je uvidelo prizadevnost podružničnega odbora in se močnejše oklenilo kovinarske organizacije. Tako je proti koncu leta 1916 narasla na preko 800 članov. Pri vseh akcijah sta bila v tem času najbolj agilna Franc Gabriel in Jože Moretti.

Zato je bil tudi leta 1917 izvoljen za predsednika Franc Gabriel. Jože Moretti pa za blagajnika. Politično življenje v strokovni organizaciji je zaživelo, vrstili so se sestanki članstva in javni shodi, na katerih so med drugimi govorili: Miha Čobal, Jože Kopač in Petejan. Konec novembra je novica o veliki Oktobrski revoluciji prišla tudi na Jesenice. Članstvo je naraslo za novih 300 članov.

Vpliv ruske Oktobrske revolucije

V letu 1918 je še naprej ostal predsednik Franc Gabriel. Avstro-ogrska država je bila v razsulu. V februarju 1918 je prišlo tudi na Jesenice do demonstracij. Pred kasnejšim delavskim domom so imeli delavci veliko protestno zborovanje in zahtevali mir in več kruha. Na 1. maja so priredili večje zborovanje in manifestirali za mir, svobodo, enakost in delavske pravice. Ovaduhi in podrepaniki Avstro-ogrske so se potuhnili, gromovniki na prižnicah pa utihnili. Bali so se, da zatirano in lačno delavstvo ne obračuna s podrepaniki kapitalizma. Delo v podružnici je napredovalo in zavzemalo vedno večje področje. Prvič v zgodovini Jesenic so bili leta 1918 izvoljeni glavni zaupniki za obrate KID na Jesenicah, Javorniku in Dobravi, vsi iz vrst kovinarske organizacije. Odbor za poročila v časopisu je bil zelo agilen. Ustanovitev delavskega glasila »Naprej« je podprla tudi podružnica kovinarjev na Jesenicah. Pisana beseda je bila nujno potrebno orožje proti nasprotnikom. Vodili so akcijo za prehrano, za prevzem Jelenove stavbe, ki je bila tedaj še last zeta Nandeta Ferjana in določena za »delavski dom«. Pod vtisom Oktobrske revolucije je šlo delavstvo na ulico in zahtevalo

Delavski dom — zbirališče naprednih delavcev

osemurni delovni dan ter večji kos kruha. V novembru 1918 je razpadla Avstro-ogrska monarhija, kar je povzročilo vsesplošen nered na frontah in doma. Kovinarska strokovna organizacija je s podvojeno silo zahtevala izboljšanje gmotnega položaja za delavstvo. Po trdnem boju je bil priznan osemurni delavnik. To je bil velik uspeh vsega organiziranega proletariata. Tudi jeseniško delavstvo je prispevalo svoj delež k uspehu. Dne 1. decembra 1918 je bila ustanovljena Jugoslavija — kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev. S to združitvijo pa, kot bomo pozneje videli, niso bile zadovoljne revolucionarne ljudske množice.

Ob koncu 1918. leta je s pomočjo kovinarske organizacije ponovno oživela delavska kulturna organizacija »Svoboda«, ki je med vojno prenehala delovati.

Dne 2. aprila 1919 je bil za predsednika kovinarjev ponovno izvoljen Franc Gabriel. Ustanovljena je bila tudi godba na pihala, ki je še bolj razvijala kulturno življenje. Članstvo je naraščalo v vseh panogah kulturnega in strokovnega gibanja. Strokovna organizacija kovinarjev je že močno presegla 1.000 članov. Zaradi porasta članstva je odbor ustanovil podružnice tudi na Javorniku in Blejski Dobravi.

V aprilu 1919 je bila v Ljubljani ustanovljena Socialistična delavska partija Jugoslavije (komunistov). Na tem ustanovnem občnem zboru je bil z Jesenic Stefan Weiss, ki je bil izvoljen za podpredsednika. Praznovanje 1. maja 1919 so organizirale združene socialistične organizacije. To je bila ena največjih prvomajskih manifestacij med obema vojnoma. Nastopila je kovinarska godba na pihala in pevski zbor. Pred jeseniškim kolodvorom

je bilo veliko zborovanje. Vodil ga je Franc Gabriel, glavni referat pa sta imela Nace Mihevc in Rudolf Golouh. Mihevc je govoril o pomenu 1. maja, Golouh pa o političnih dogodkih in nalogah jugoslovanskega proletariata. V tem letu je tudi pričel izhajati strokovni list »Delavec« za vse člane socialistično usmerjenih strokovnih organizacij. Kovinarji so dobili lastno pisarno v prostorih Jelenove stavbe. Od tega časa so jim nasprotniki pravili »Jelenovci«. Vsi »Jelenovci« pa so bili slabo zapisani pri podjetju in oblasti. Franc Gabriel je konec leta 1919 moral oditi na Koroško, ker je bil Korošec in še ni imel urejenega jugoslovanskega državljanstva. Članstvo je naraslo na preko 1.400 od 1.676, kolikor je bilo zaposlenih.

Ustanovitev komunistične partije Jugoslavije

Leta 1920, ko je Franc Gabriel odšel na Koroško, je prevzel predsedstvo kovinarjev Anton Znidar. V tem letu je prišlo do ostrih medsebojnih nasprotij levega in desnega krila v kovinarski organizaciji. Dne 6. aprila 1920 je bila na Jesenicah in na Javorniku ustanovljena KPJ. Skoraj dve tretjini članov kovinarske organizacije je prestopilo v KPJ. Točneje povedano, od 1.400 članov jih je 900 prestopilo v KPJ. Za predsednika je bil na Jesenicah izvoljen Stefan Weiss, na Javorniku pa Anton Čuden. Naraščanja levo usmerjenega krila KPJ se je združena reakcija zbalala in pričela ostro ofenzivo proti »rdečim« sindikatom. Stavka železničarjev, ki se je pričela v aprilu 1920. leta, je doživela prvi in največji poraz na Slovenskem, kljub temu, da je štela organizacija 50.000 članov. Po štirinajstih dneh so stavko zadušili s silo. Draško-
vič, notranji minister, je s svojimi agenti odkril ranljive točke in napake v organizaciji. Ko so delavci v Ljubljani mirno demonstrirali po ulicah, je takratni minister dr. Anton Korošec ukazal, naj policija in vojaki streljajo na demonstrante. Deset mrtvih je obležalo na Zaloški cesti, enaindvajset pa je bilo ranjenih in so nekateri pozneje podlegli ranam. Tako je ta stavka terjala 17 mrtvih. V juliju 1920 je bil Vukovarski kongres, na katerem so sprejeli statut KPJ. Ciril Košir je bil izvoljen v CK KPJ. Po Vukovarskem kongresu se je stanje med levim in desnim krilom še zaostriло. Zato so morali levi iskati svoje društvene prostore izven »delavskega doma«, ker so bili lastniki doma socialdemokrati.

Prepoved KPJ in njeno ilegalno delo

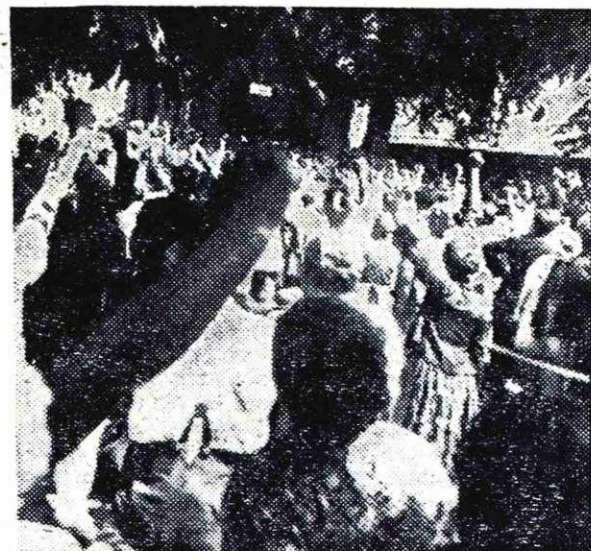
Dne 30. decembra 1920 je bila objavljena »Obznanja«. Pritisk na člane partije se je stopnjeval. Formiral se je odbor CK, ki je nadaljeval delo na Dunaju. Z Jesenic je odšel tudi Anton Košir, ki je vzdrževal zvezo med Jesenicami in Bohinjem.

Dne 4. avgusta je bil izglasovan zakon o zaščiti države, članom KPJ pa so odvzeli poslanske mandate v parlamentu. Pričele so se aretacije najvidnejših članov partije. Med njimi je bil aretiran tudi Stefan Weiss in ker ni bil naš državljan, je bil izgnan na Koroško. Od tega časa naprej je vse delo KP prešlo v ilegalno.

V teh razburljivih časih leta 1921 je bil za predsednika kovinarjev izvoljen Ivan Mulej, eden najuglednejših članov KPJ.

Občnemu zboru je prisostvoval tudi politični komisar z dvema agentoma. KID je pričela kršiti delovni čas, socialne zakone in zapostavljati predstavnik organizacij. Zato je članstvo ponovno pričelo stopati v svojo razredno organizacijo kovinarjev in kmalu naraslo na 800 članov. Clanski sestanki so bili zopet dobro obiskani. Na shodih pa so zahtevali zvišanje aprovizacij življenjskih potrebščin in gradnjo novih stanovanj za delavstvo. Ni bil osamljen primer, da so samski delavci spali v tovarni, največkrat v gredelah v martirnici. Kakor leta 1920 v političnih, se je v letu 1921 pričel razkol tudi v strokovnih organizacijah. KID je izkoristila spor in ukinila nekatere delavske pridobitve iz prejšnjih let. Upravni odbor kovinarjev je sicer skušal premostiti razkol, vendar ni uspel. Do tega leta je bila strokovna organizacija kovinarjev še enotna. Razkol je bil le v politični socialistični stranki.

Leta 1922 je prišlo na občnem zboru kovinarjev do zelo močnega spora med levim in desnim krilom. Na tem občnem zboru je bil izvoljen za predsednika Henrik Bručan. Dne 22. maja je bila na Jesenicah okrajna seja kovinarjev za Gorenjsko. Ta je nekoliko pomirila duhove, vendar se je spor ponovno začel zaostrovati zaradi člankov, ki so jih objavljali v »Delavcu« z Jesenic. Zaradi vedno

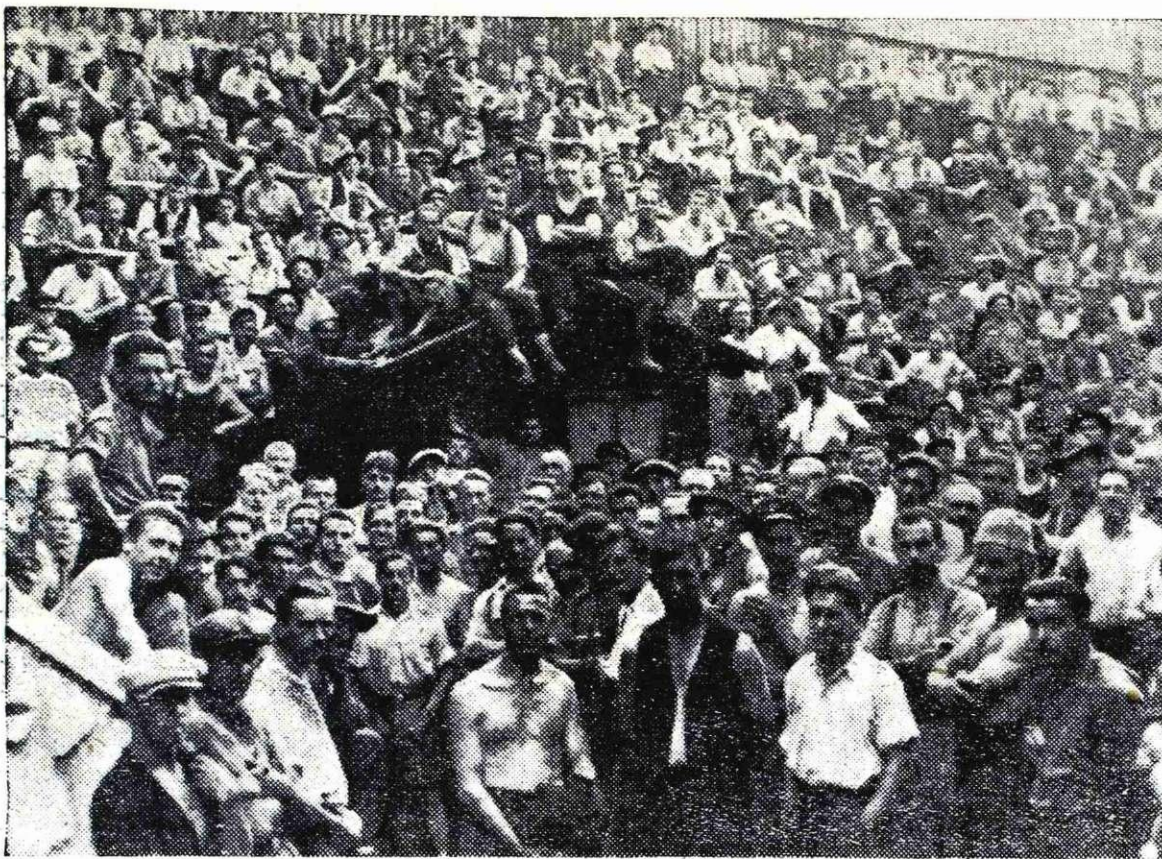
Proslava 30-letnice SMRJ na Jelenovem vrtu.

ostrejšega spora v podružnici je Bručan podal ostavko. Do naslednjega občnega zbora je predsedniške posle vodil Matevž Ferčej. Hišne preiskave in aretacije so bile vedno pogostejše. Med drugimi so zaprli Franca Ravnika in Cirila Koširja, ki se je vrnil iz Avstrije. Kljub razcepljenosti pa podružnica tudi v letu 1923 ni odnehala zagovarjati vložene spomenice za zvišanje mezd. Po daljših pogajanjih so dosegli 20% povišanje. S tem pa še ni bil dosežen celoten sporazum. Odprt je ostal še problem stanovanjskih doklad, pravilnik o delovanju obratnih zaupnikov itd. Za predsednika podružnice je bil leta 1923 izvoljen Alojz Korbar. Zaradi zvišanja članarine je članstvo pričelo upadati. Spor s podjetjem je postajal vedno ostrejši. To je prisililo vse strokovne organizacije, da so obravnavale nastali položaj. Podjetju KID so poslale ultimativne pogoje, obnovljena so bila pogajanja o nerešenih zahtevah delavstva. Zaradi popustljivosti nekaterih zastopnikov desnega krila so bile zahteve le delno dosežene. Zastopnika centrale iz Ljubljane sta na lastno pest podpisala sporazum brez delavskih zastopnikov z Jesenic. Ko so zahtevali pojasnilo, jim je bilo rečeno, da se zaradi razcepljenosti delavstva ni dalo več doseči. Razburjeno članstvo je zahtevalo od vodstva podružnice, naj ne pošilja članskih prispevkov centrali. Spor se je poglobil, ko je glasilo »Delavec« odklonilo podružnične članke. Levo krilo, ki je imelo večino, je izstopilo iz kovinarske strokovne organizacije.

Dokončni razkol in ustanovitev nezavisne organizacije

Dne 27. maja 1923 je bila kot posledica razkola znotraj kovinarske organizacije ustanovljena »Nezavisna strokovna organizacija«. Za predsednika »Nezavisne« je bil izvoljen Tine Vister. Dne 29. avgusta je centrala razrešila podružnični odbor kovinarske organizacije in postavila nov odbor. Za predsednika je bil imenovan France Burnik. Kovinarska organizacija je padla na 60 članov. Izredni občni zbor se je zaradi majhne udeležbe začel eno uro pozneje. Ko so bili sklepni, je bil za predsednika izvoljen Jože Sušnik. Sedaj je bilo delo še težavnejše. Nobena od dveh socialističnih strokovnih organizacij ni imela vpliva ne pri podjetju in ne pri oblasti, zato niso mogli uspešno zastopati delavstva. Nekateri treznejši sodrugi so delali na tem, da bi spor likvidirali in ponovno vzpostavili eno organizacijo. Vendar jim ni uspelo. Ker ni bilo enotnosti, je pričelo padati tudi članstvo v obeh organizacijah.

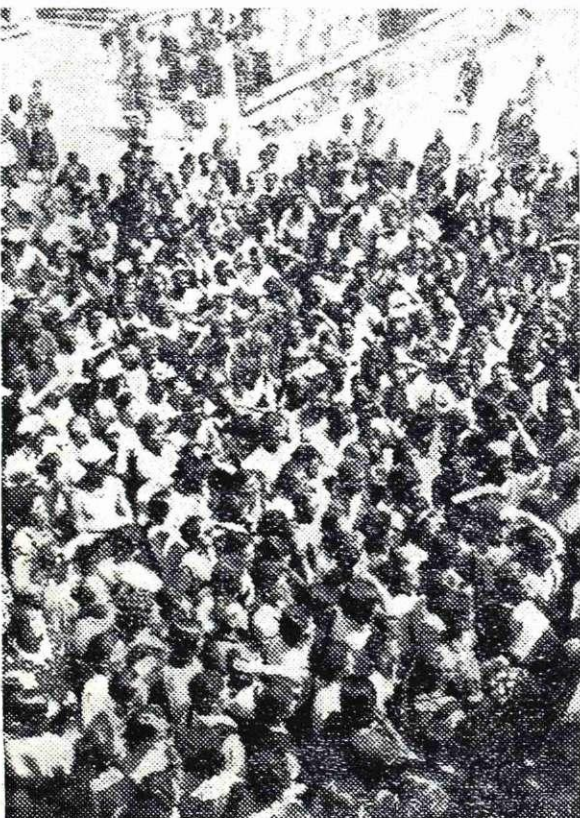
Dne 1. januarja 1924 je prišlo do združenja vseh kovinarjev v Savezu metalskih radnika Jugoslavije. Na Jesenicah pa je ostalo še pri starem. Občni zbor kovinarjev na Jesenicah je bil zelo klavrn. Udeležilo se ga je le manjše število članov. Za predsednika je bil izvoljen Jurij Jeram. V tem času je podružnica štela 260 članov. Podjetje je izkoristilo slabosti v »rdečih« organizacijah in znižalo mezde pri zasilnih delih, poleg tega pa odpustilo 200 delavcev, največ članov »Nezavisne« in »Svobode«, ki so bili zaznamovani kot komunisti. Kljub vsem nasprotovanjem pa je »Nezavisna« pričela globlje prodirati v delavske množice. Da bi zaustavila razvoj »Nezavisne«, je združena reakcija ustanovila leta 1923 noč vojaško fašistično organizacijo »Orjuna«. V letu 1924 se je »Orjuna« pojavila tudi na Jesenicah. Le... te organizacije je bilo na

Stavka na Javorniku leta 1935

Senožetih. Po znanem zločinskem pohodu v Trbovlje, 1. junija 1924. leta, so na povratku jeseniški Orjunaši, na čelu z Lovrom Humrom, izdajalcem iz časov NOB javno v vlaku govorili, da bodo tudi na Jesenicah obračunali s komunisti, »delavski dom« pa požgali. Zaradi budnosti jeseniških skojcev in članov partije pa se jim nakana ni posrečila. Na občnem zboru »Nezavisne« je bil izvoljen za predsednika Jože Knific. Dne 27. maja 1924 je »Nezavisna« razvila svoj društveni prapor. Slavnosti in razvitja se je udeležilo delavstvo iz vse Slovenije. Ogromna množica je korakala po Jesenicah in vzklikala revolucionarna gesla. Že v juliju 1924 pa je bila »Nezavisna« strokovna organizacija razpuščena z motivacijo, da so v njej sami komunisti. Po razpustu »Nezavisne« so se njeni člani vključili v združeno organizacijo SMRJ.

Kljub združitvi pa je v letu 1925 naraslo članstvo le na 324. Za predsednika je bil izvoljen Jurij Jeram. Pri vodstvu podjetja so vložili zahteve za izboljšanje plač. Vendar KID ni pristala, pač pa je odpustila 30 delavcev v tovarni elektrod na

Ženske med stavko leta 1935 pred vhodom v železarno

Dobravi z izgovorom, da ni naročil. V podružnici kovinarjev je bilo sicer po združitvi več življenja, vendar je velika večina članov prejšnje »Nezavisne« ostala izven organizacije.

Leta 1926 so bile ostre borbe s KID, da bi se rešilo vprašanje dajatev za starostno zavarovanje. Tudi stanovanjsko vprašanje se ni premaknilo z mrtve točke. Za predsednika je bil tudi v tem letu izvoljen Jurij Jeram. Podružnični odbor na Jesenicah je sprožil misel, da se Jesenicam priključita tudi javorniška in dobavska podružnica. Članstvo obeh podružnic pa je bilo mnenja, da združitev ne bi koristila delavstvu, zato do tega ni prišlo. V podružnici je zavladovala mlačnost. Sestanki so bili slabo obiskani in tudi dotok članstva je upadal. Delo v organizaciji je trpelo, ker je predsednik opravljal tudi druge funkcije. Članstvo, ki je bilo ogorčeno zaradi polovičarskega dela, je izstopalo iz organizacije. Kljub slabemu stanju v organizaciji so delavske množice želele revolucionarnih nastopov. Prvomajska proslava leta 1926 je bila ena največjih proslav po letu 1919. Ogromna množica je z godbo na čelu korakala po Jesenicah. Slišati je bilo revolucionarne klice, ki so bili naperjeni proti takratni jugoslovanski vladavini.

Dne 17.—18. julija je bil v Celju kongres SMRJ, ki so se ga udeležili tudi štirje delegati z Jesenic.

V letu 1927 je v podružnici kovinarjev še naprej vladalo mrtvilo. Tudi novoizvoljeni odbor s predsednikom Jožetom Sušnikom ni mogel popraviti stanja. Na občnem zboru je bilo navzočih le 50 članov. Tudi leta 1928 ni bilo bolje. Sestanka praktično ni več bilo. Članstvo pa je tako upadlo kot nikoli dotlej. Organizacija je štela komaj 70 članov. Podjetje KID je znižalo akordne postavke v obratih. Shod, ki je bil sklican v ta namen, je zaradi slabe udeležbe odpadel. Predsednik podružnice leta 1928 je bil Martin Jeram. Celotno delavsko gibanje je bilo v hudi krizi. Značilno je, da je s padcem članstva v SMRJ padlo tudi članstvo v ostalih organizacijah na Jesenicah. To je dokaz, da je kovinarska organizacija kot večinska organizacija bila na čelu boja jeseniških delavcev. Ob koncu leta 1928 je KID menjala svoje gospodarje. Vse obrate na Savi, Javorniku in Dobravi je prevzel Avgust Westen, ki je imel nad 50 % vseh delnic in je tako postal absoluten gospodar podjetja.

Sestojanuarska vojaška diktatura

Po šestojanuarski diktaturi leta 1929 delavstvo ni moglo pričakovati izboljšanja. Nasprotno, že v ponedeljek, 28. januarja, je 11 Svobodašev občutilo sadove vojaške diktature. Zaradi sodelovanja pri organizaciji proslave, ko so telovadci vadili proste vaje na napev Internacionalne, so jih zaprli v ljubljanske zapore. Težke razmere so prisilile

delavstvo, da je začelo zopet utrjevati svoje razredno kovinarsko strokovno organizacijo. Vzpostavili so sekcije po obratih in z agitacijo pridobivali nove člane. Osnovana je bila tudi ženska sekcija. Občni zbor je bil dobro obiskan. Za predsednika podružnice je bil izvoljen Jurij Jeram. Podružnici na Javorniku in Dobravi sta se priključili Jesenicam. Članstvo je doseglo število 990.

Podjetje KID je v letu 1929 odpustilo 30 delavcev in uvedlo 5-dnevni delovni čas. Delavstvo je protestiralo proti odpustu in zahtevalo uveljavitev zakona o zaščiti delavcev. Poleg odpustov je grozila KID tudi z odpovedjo kolektivne pogodbe, preklicem ugodnosti pri nabavi premoga in odpovedjo sporazuma glede praznikov plačanih s 100 % dokladami. KID je uprizorila pravi napad na vse pridobljene pravice delavstva. Oblast pa je vedno pogosteje delala hišne preiskave, zapirala delavstvo, osumljeno komunizma.

Nezadovoljno delavstvo je zahtevalo pogajanja, da bi se popravile krivice, storjene z ukinitvijo delavskih pridobitev. Zahteve livarjev za ureditev delovnega in plačilnega sistema ter stavka žičarjev, od 16.—18. septembra 1929, je organizacijo ponovno poživila. Znižanje akordnih postavk je razburilo delavstvo in zahtevalo od vodstva SMRJ nova pogajanja. Za pomiritev je izplačala KID enkratni nabavni prispevek za vse delavstvo KID. Za leto 1930 je bil izvoljen isti odbor. Članstvo je naraslo na preko 1.100. Kljub močni organizaciji »kovinarjev« je KID v letu 1930 odpustila 231 delavcev, izgovarjajoč se na gospodarsko krizo. Aretiranih je bilo več vodilnih političnih delavcev. Nasprotniki so si meli roke, misleč, da bo rdeča organizacija propadla. Toda zastoj. Res je bil z aretacijami polet nekoliko zavrt, toda ne za dolgo. Ko je bilo delavstvo preganjano od oblasti, so se v težkem položaju vršila pogajanja.

Dne 19. oktobra 1931 je bila končno sklenjena nova kolektivna pogodba in že 16. novembra istega leta odpovedana. Ponovno mezdno gibanje je delavstvo zopet mobiliziralo, ki ni popustilo v svojih zahtevah. Zato je KID zagrozila, da bo ustavila delo v vseh obratih in odpustila delavstvo. Medtem je v resnici prišlo do krize v celotnem gospodarstvu Evrope. Cene železnih izdelkov so se znižale

Delavci v zasipu pri zasilnem delu, ko železarna ni obratovala.

za 50 %, toda KID je imela še dobiček. KPJ je v tem letu konsolidirala svoje vrste in pritegnila nove mlade delavce. Le-ti so tolmačili delavstvu nepravilen nastop desnih voditeljev, da z intervencijami na ministrstvu pomagajo KID do cenenege posojila, medtem ko KID zapostavlja delavske zaupnike in krši kolektivno pogodbo in grozi z ustavitvijo tovarne. Delavske zastopnike pa priznava le tedaj, ko jih potrebuje. Zaradi grožnje KID, da bo ustavila delo v tovarni, je na zahtevo delavstva prišla vladna delegacija iz Beograda, ki je pri odhodu zagotovila delavstvu, da do ustavitve tovarne ne bo prišlo. Da bo jasno, zakaj je KID hotela ustaviti tovarno, naj povem, da je zahtevala od vlade v Beogradu večjo vsoto cenenege posojila za nadaljnje obratovanje, češ da je ves obratni kapital vložila v investicije. Res je, da je KID vložila večjo vsoto denarja za obnovo obratov, vendar ne toliko, da ne bi mogla naprej obratovati. Hotela je imeti dvojni dobiček, da se čim prej obnovi kapital vložen v investicije. Zato je na eni strani delavstvu do skrajnosti znižala mezde, na drugi strani pa je hotela dobiti od narodne banke ceneno posojilo za nadaljnje obratovanje. Vlada je odklonila posojilo s pripombo, naj v krizi seže po rezervah, ki si jih je ustvarila v boljših letih.

Po mnogih konferencah doma in v Beogradu je 15. marca 1932 KID ustavila vse obrate in 2.186 delavcev in nameščencev pustila na cesti brez

raslužka. Delavstvo je v tem času preživljalo težke čase. Vse je hitelo na zborovanja v »delavski dom«. Tudi žene in dekleta so zborovala in protestirala proti nečloveškemu ravnanju in samovolji tovarne. Položaj je bil napet. Martinariji so vrgli inž. Rekarja na cesto. Tovarna ni obratovala, žene in dekleta pa so stražila pred tovarno, da ne bi prišlo do provokacij. Končno je podjetje privolilo v pogajanja. Rezultati teh pogajanj so bili: Vodstvo je privolilo v ponovno obratovanje, da bi, kot so rekli, zadostili tekočim naročilom. Pripravljeno je bilo uvesti 6-urni delavnik, plače pa znižati za 5%. Podjetje je bilo tudi pripravljeno skleniti kolektivno pogodbo, ki bi za leto 1932 ne bila odpovedljiva. Kateri obrati bodo začeli ponovno obratovati, bo odločilo podjetje. Ustanovilo bo tudi lastno prodajalno živil in omogočilo delavstvu cenejši nakup. Če pa delavstvo pristane na 5% znižanje mezd, to namero podjetje opusti. Cenenega premoga ne bodo več prodajali. Za pomoč brezposelnim da družba za 4 mesece 950.000 din, če delavstvo pristane na nekatera manjša znižanja mezd v obratih. Ta znižanja bi prinesla KID, po izračunu organizacij, 2.500.000 din

Zaupniški zbor leta 1917 in člani strokovne organizacije kovinarjev

dobička. Po daljših pogajanjih je bila kolektivna pogodba podpisana.

Delavci, nekoliko pomirjeni, so šele sedaj uvideli, kaj vse so izgubili. Jezo in srd delavstva so okusili nekateri voditelji organizacij, ki so pristali na znižanje mezd in podpisali kolektivno pogodbo.

V letu 1933 je bil izvoljen za predsednika SMRJ Ivan Čelesnik. Draginja je naraščala, zato je delavstvo v oktobru 1933, zbrano na javnem zborovanju, izglasovalo, da se kolektivna pogodba odpove in vložijo nove zahteve za zvišanje plač. Pogajanja so se zavlekla v leto 1934. Zborovanja med pogajanja leta 1934 so bila zelo dobro obiskana. Razpravljali so o predlogih, ki so bili vloženi pri KID za izboljšanje nove kolektivne pogodbe. Mnogo govora je bilo o členu 16, ki govori, da se akordne postavke avtomatično znižajo, če se na trgu zniža cena železnih izdelkov. Ta člen pa, ki ga je predlagalo podjetje, je bil na energični nastop članov levega krila odbit. Parola delavstva in KPJ je bila, da dobijo z novo pogodbo vrtnjenih vsaj nekaj dobrin, ki jih je KID vzela leta 1932, ko je bila kriza. Pogajanja so se vlekle v nedogled. Ko je delavstvo 27. aprila 1934 ustavilo obrate in odšlo pred glavno pisarno, da podpre zaupnike pri pogajanjih in zagovarjanju upravičenih zahtev, je bila že v nekaj dneh sklenjena in podpisana kolektivna pogodba. Delno izboljšanje je delavstvo doseglo zaradi energičnega zadržanja in odločnega nastopa levega krila. Odbor v SMRJ za leto 1934 je ostal nespremenjen.

V maju 1934 je prišlo do ponovnih nesoglasij med KID in delavstvom. Podjetje je kršilo kolektivno pogodbo in spreminjalo akordne postavke v svoj prid. Zapostavljalo je delavske zaupnike in ni upoštevalo pritožb delavstva, ki so jih zaupniki vlagali pri vodstvu KID. Napeto stanje med delavskimi zaupniki in KID se tudi v letu 1935 ni izboljšalo. Nasprotno, intervencije delavskih zaupnikov so bile vse pogostejše. Samo glavni zaupnik je od januarja do julija 1935 več kot 70-krat interveniral pri KID. Zaupniški zbor in delavstvo je uvidelo, da samo z intervencijami ne bo doseglo ničesar. Odločili so se za skrajno orožje, ki jim je še preostalo, za stavko. Dne 12. julija 1935 je na Javorniku izbruhnila stavka. V pone-

deljek, 15. julija pa so ustavili delo tudi na Jesenicah.

Pogajanja so bila v osnovni šoli na Javorniku, pozneje pa v zgornjih prostorih Kazine na Jesenicah.

(Podrobni potek stavke glej članek v »Železaru« z dne 24. 8. 1965, ki ga je napisal Vencelj Perko ob 30-letnici stavke.)

Dne 1. septembra 1935 je bil občni zbor SMRJ na Jesenicah, z okrog 300 udeleženci. Za predsednika je bil izvoljen Franc Škrlič.

Poskus, da bi se doseglo sporazum med levim in desnim krilom, se je izjalovil. Podjetje KID je izkoristilo razcepljenost, kršilo kolektivno pogodbo in ni hotelo sprejeti glavnega zaupnika na posredovalna pogajanja. Vrstila so se protestna zborovanja, ki so bila zelo burna, ker je KID tako grobo kršila kolektivno pogodbo.

V letu 1936 je martinarska sekcija izstopila iz podružnice SMRJ in tudi občni zbor bojkotirala, ker je izgubila vodstvo v SMRJ. Za predsednika je bil izvoljen Janez Malenšek, ki pa je kmalu

odstopil. Na njegovo mesto pa je bil izvoljen Vencelj Perko. Funkcijo glavnega zaupnika, ki jo je pred tem opravljal Perko, je prevzel Jože Čelesnik. Novi odbor je šel na delo, poživil nekaj sekcij in dal pobudo za ustanovitev medstrokovnega akcijskega odbora.

Zaradi ustavitve tovarne elektrod na Blejski Dobravi in z izstopom martinarske sekcije je število članov v podružnici padlo na 800. Tovarna je še naprej grozila z znižanjem mezd, češ da ji sorodna tovarna iz Zenice na trgu konkurira s svojimi izdelki.

Dne 10. avgusta 1936 je izbruhnila stavka gradbincev »Slograd«, zaposlenih pri raznih delih v obratih KID, in je trajala 16 dni. Stavko gradbincev pa so podpirali tudi člani KPJ, zaposleni pri KID. Posebno agilni so bili pri tem Jože Čelesnik, Ignac Kralj in Ravnik Franc. Dne 16. septembra so bile aretirane tri žene z Javornika, češ da so hujskale in podpirale gradbinske delavce pri stavki.

Po izvolitvi Vencelja Perka za župana občine Koroska elca 6. decembra 1936 je prevzel predsedstvo podružnice SMRJ Franc Rozman. Kmalu po ustanovitvi M. A. O. je centralni odbor v Beogradu dal nalog podružnici na Jesenicah, naj izstopi iz tega odbora. Upravni odbor podružnice pa je odklonil diktat centrale z obrazložitvijo, da je tak odbor potreben. Zato je centralni odbor razrešil upravni odbor podružnice na Jesenicah. Centralni odbor ni priznaval izvoljenega odbora podružnice, zato se je podružnica ponovno pritožila na centralo zaradi takega postopka. Tako stanje je v letu 1937 trajalo skoraj 6 mesecev. Po šestih mesecih je šele uspela podružnica izpodbiti nepravilni postopek centrale SMRJ v Beogradu, nakar je centrala priznala podružnični odbor na Jesenicah.

Dne 23. januarja 1937 je bilo reduciranih pet delavcev KID — vsi člani KPJ. Med njimi tudi trije zaupniki, ki so bili obdolženi hujskanja gradbinskih delavcev med stavko. V teku so bila tudi pogajanja za sklenitev nove kolektivne pogodbe. Po daljših pogajanjih so dne 25. februarja 1937 ostale organizacije podpisale kolektivno pogodbo SMRJ pa je odklonila podpis, ker KID ni upoštevala 10 predlogov, ki jih je SMRJ predložila podjetju med razpravo. Naj navedem le dva predloga SMRJ:

1. KID se zaveže, da ne bo izvajala represalij nad zaupniki, kot je še med razpravo grozila.

2. KID naj sprejme že 5 odpuščenih delavcev nazaj na delo, med katerimi so trije delavski obratni zaupniki.

Dne 9. septembra 1937 je bil podpisan pravilnik »bratovske skladnice«, ki je razvrščal delavstvo v posamezne kategorije starostnega zavarovanja in bil sestavni del kolektivne pogodbe.

Dne 20. decembra je bila podpisana kolektivna pogodba o izplačilu v enkratni draginjski dokladi za delavstvo KID. Pogodba je bila uveljavljena s posebnim sporazumom, da KID vsake tri mesece izračuna po indeksu cen, koliko je draginja narasla v zadnjem tromesečju. Če podražitev prekorači 10%, mora KID to izravnati z enkratno draginjsko doklado.

V letu 1937 je odšlo z Jesenic večje število članov KPJ v Španijo in se tam borilo v mednarodni brigadi na strani republike.

Podružnični odbor SMRJ je za leto 1938 ostal nespremenjen ker v tem letu ni bilo občnega zbora. Predsedniško funkcijo je še naprej opravljal Franc Rozman. Tudi v letu 1938 je bil dne 28. januarja podpisan sporazum o enkratni draginjski dokladi.

Leta 1937 in 1938 je bilo leto tovarniških izletov, ki jih je organizirala KID po vzorcu hitlerjeve Nemčije. Tudi prizadevanje članov KPJ, naj bi se delavstvo ne udeleževalo izletov, ni rodilo uspeha. Brezplačna pijača in jedača na račun KID je bila za mnoge privlačna vaba za izlete. Bližajoča se vojna in vedno močnejše preganjanje zavednih in revolucionarnih delavcev je ljudi odtegnilo od organizacije SMRJ, da je zavladovalo v njej mrtvilo. Petokolonaši so dvigali glave in pričeli izzivati delavstvo s tem, da so nosili bele dokolenke, ki so se leta 1938 prvič pojavile na Javorniku. V svoji predrznosti so proglašali kljukasti križ za nekaj slovenskega, dviganje rok pa za slovenski pozdrav. Z znaki kljukastega križa so oznanjali Nemcem, da je tudi na Jesenicah nacionalsocialistična stranka. KID je ohrabrena zaradi teh dogodkov vse bolj šikanirala delavske zaupnike in odpuščala delavce, ki ji niso bili po volji ter sprejemala nove delavce, ki so 6 mesecev delali za nižjo plačo.

Brez predhodnega sporazuma z delavskimi zaupniki je zniževala akordne postavke, tako da so mezde delavstva padle za 28,8% napram letu 1930. Draginja je naraščala. Dne 4. februarja 1939 je KID ustanovila svojo lastno živilsko trgovino »Kašta«. V tem letu so strokovne organizacije le s težavo priborile enkratno draginjsko doklado, ker se je KID izgovarjala, naj delavstvo kupuje v »Kašti«, kjer je cenejše. Tako je SMRJ kot vodeča organizacija morala z izračuni dokazati, da je draginja narasla za 19% in ne kot je trdilo podjetje za 11%.

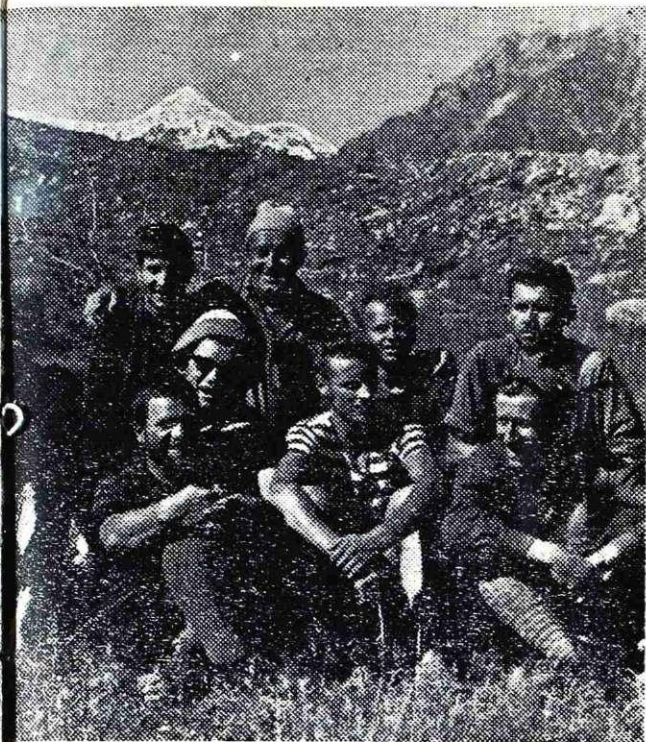
V letu 1940 se je pritisk od strani podjetja in oblasti še povečal. Članstvo je ponovno padlo. Zapostavljanje zaupnikov in kršitev kolektivne pogodbe je bilo vsakdanji pojav. Oblast je aretirala in konfinirala nekaj najboljših članov KPJ v taborišče v Bileči. Dne 24. decembra 1940 pa je oblast po svojih zastopnikih zaplenila vse imetje SMRJ in zapečatila njene prostore. Oblastniki so se bali, da ne bi ta revolucionarna organizacija povedla delavstvo proti politiki beograjske čaršije.

Dne 26. februarja 1941 so ostale organizacije podpisale še zadnjo kolektivno pogodbo o draginjski dokladi. Nekateri člani SMRJ in »Enakosti« pa, ki so bili vseskozi preganjani, so že odšli v ilegalo. Mnogo pa so jih aretirali in konfinirali v Ivanjico. Vsi člani KPJ pa so takoj v začetku okupacije pričeli delati za oborožen upor in ob napadu na Sovjetsko zvezo odšli v gozdove in zagnali oborožen upor ter šli v boj proti okupatorju. Ti neuklonljivi borci za delavske pravice so dali ljudstvu vzgled in pozivali ter dokazovali, da je za svobodo treba v boj proti okupatorju.

52 imen je vpisanih na spominski plošči »delavskega doma«, kjer se še danes zbirajo delavci, vendar pod drugačnimi pogoji in uživajo sadove truda teh neuklonljivih borcev za svobodo.

To je kratek opis dela in borb razrednih delavskih strokovnih organizacij od leta 1906 do razpusta leta 1940.

Od leta 1940 do leta 1945 je celotno delo kulturnih in strokovnih organizacij počivalo. Ponovno pa je zaživela delavska sindikalna organizacija po osvoboditvi v povsem novih okoliščinah, ki jih je narekoval nov čas v svobodni državi.

stenci letošnje odprave na Kavkaz

an. Najbolj me je bila zelenjavna juha in gorčica iz hrena, aka, da te oblijejo sol- pa drvi naprej pre- rostranih ukrajinskih n. Kamor seže pogled, ravnina, sama žitna Ob 8. uri zvečer smo jevu, glavnem mestu nske SSR, ki ima sko- ilijon prebivalcev. Naš rvi naprej proti Mosk- r žal mi je udobnih ku- kjer smo se že kar ali, toda naša pot za- proti jugovzhodu, proti zu. Na postaji prena- obsežno prtljago s pe- v dokaj oddaljeno ča- o. Golob je dežurni, vodi Kerš z avtobu-

som v središče mesta. Mor- je luči. Ogledujemo mogočni spomenik Bogdanu Hmelnic- kemu, hetmanu in osvobodit- elju Ukrajine. Globok vtis pustijo tudi številni pozlače- ni in osvetljeni stolpi cerkva. Do postaje se vracamo s podzemeljsko železnico, ki vozi z veliko hitrostjo. Ve- čerjamo v posebni restavra- ciji za tujce na postaji. Vi- soka obokana dvorana s krasnimi lestenci. Bliža se polnoč in naš odhod. Silno neurje nas spremlja pri pre- našanju prtljage v rezervira- ne kupeje, ki so slabši od prejšnjih.

**NADALJEVANJE
PRIHODNJE**

primerjamo
vodnje, da
prekinitve
mi ocenju-
naprave;
za osnovo
abimo kot
roškov.
o uporab-
rednih de-
napredna
sti za zni-
posredne-
niko mer-
nad to
nosti, kjer
spadajo
priprava

števali napore in uspehe posameznega za- poslenega.

Glavna prednost vzpodbudnega nagra- jevanja je v tem, da znižuje stroške ob istočasnem povečanju zasluzka zaposlene- ga. Ta način tudi prisili vodstvo obrata, da stori s svoje strani vse potrebno za dosego čim boljših pogojev ter dober po- tek dela. Istočasno pomaga delovodjem, da dosežejo pri delavcih večjo učinkovi- tost pri delu.

Slaba stran tega načina so stroški, ki jih zahteva razvoj in administracija, po- vezana z normami in stroški, ki nastane- jo, če norme menjamo. Razen tega lahko nastanejo tudi problemi med administra- cijo in samim delom. Za reševanje le-teh lahko porabi vodstvo precej časa.

NALOGA VREDNOSTNE ANALIZE

Vrednostna analiza je organizirana na sistematičen način določitve osnovnega delovanja in potrebne oblike proizvoda pri najnižjih stroških. Ta način ugotavlja in odstranjuje nepotrebne stroške, ki ni- majo vpliva niti na delovanje, kvaliteto, življenjsko dobo ali obliko proizvoda, ki jo zahteva kupec. Krajša definicija je lah- ko tudi takšna, da je to organiziran način doseganja iste vrednosti ob manjših stro- škah. (nadaljevanje prihodnjič)

MIHA
KLINAR ČAS NA BREZCESTJU

IV. del DILEMA

29. nadaljevanje

jetno naglico zaredi in množi v obleki, do takrat sploh ni poznala. Trebila jih je, a jih ni nikoli mogla iztrebiti. Uši so jo žrle, se zajedale v rane, ki so jih vanjo zasekali policijski pendreki in drugi mučilni pripomočki. Poleg tega jih je grudila lako- ta, saj so jih hranili samo s kruhom in vodo. Toda kruha je bilo tako malo, da vode niso samo pile, marveč tudi jedle. In da bi jim ta voda ne ovirala prebave, so jih vsak dan pitali še z ricinusom in z jetniškim sprehodom p o zledenem dvorišču. Sprva ni mogla verjeti, da gorje Glavnjače morajo trpeti tudi otroci s svojimi materami vred. Na jet- niškem dvorišču pa jih je videla.

Mlade, blede žene, ki sta se je držala za krilo dva otročiča, ne bo nikoli pozabila. In prav tako ne jetnice, ki je na teh sprehodih pestovala dva otroka, na vsaki roki enega in podobna kakor dinar dinarju.

Kdo bi mogel opisati vso bedo in zajeti vsako zgodbo nesrečnic v eno samo veliko zgodbo člove- ške bede, močvirja in brezizglednosti v sedanji družbi, ki ji ni do tega, da bi bedo odpravila, mar- več jo samo kaznuje, če preveč sili na ulice glav- nega mesta kraljevine Jugoslavije in s tem žali posvečenost mesta, v katerem biva kralj, kraljeviča, kraljica, knez namestnik, kneginja Olga, princi, mi- nistri, generali, bankirji, industrialci, trgovci, veliki goljudi in korupcionaši, tuji diplomatje, različne delegacije, ki prihajajo in odhajajo, kupčujejo, go- ljufajo in kradejo delo slabo plačanih jugoslovans- kih dninarjev na kmečkih veleposestvih v Vojvo- dini, aBnatu in drugod, rudarjev v Boru in Bosni ter delavcev revne jugoslovanske industrije, ki je samo po imenu jugoslovanska, drugače pa je nem- ška, francoska, ameriška prav tako kakor je jugo- slovansko rudarstvo zelo malo jugoslovansko, če gledamo nanj s stališča lastništva.

Toda tako ropanje je zakonito, nezakonito je samo prosjačenje po glavnih ulicah, žeparstvo, drob- ne tatvine, vlačuganje (z izjemo gosposkih vlačug, ki znajo iz svojega telesa napraviti pravo bančno podjetje, v katerega zahajajo samo fabrikantje, ban- kirji, veliki trgovci in druga zakonita roparska go- lazen), nezakonita je samo resnična množična beda, kadar skali reko razkošja in bogatega videza na beograjskih bulvarjih. Kadar je preveč zavržena v tem nvideznem bogastvu, odpre beograjska policija vrata Glavnjače in napolni celice te stare turške, rumene stavbe z revščino, kakršna je bila na primer stara onemogla ciganka, ki je na dvorišču največ- krat zaman prosjčila za kak cigaretni ogorek, ali tist, kakor izsušen mrljč izmozgana ženska, zavita v nekakšne cape, pokrite z ušmi, kakor da bi bile posute z drobnim belkastim peskom, potem mlado- letnice, ki so iskale v Beogradu življenje, kakršno so gledale v filmu, a so našle kapavico, sifilis in druge bolezni sladkega greha in postale nevarne, da bi se ta bolezni, ki je prišla v Evropo kot kazni zaslužnevalnih ekspedicij in vojsk na druge konti- nente, kazni za gosposkega, zaslužnevalskega in roparskega človeka, to gosposko zver, ki ji je vse dovoljeno, še bolj ne razpasla in ne ogrozila sta- rejših gospodov ali mlečnozobih gosposkih fantali- nov, bodočih gospodarjev džungle, v katero je spre- menil družbo sloj, ki mu je edini zakon cena in ki je vse spremenil v robo in človeka, ki ni gospo- dar, ponižal v brezimno bitje z imenom delovna sila. Ta beseda bo morala izginiti iz človeških slo- varjev, kadar bo človek osvobojen izrabljanja drugih, saj bi se drugače lahko kak trol, ki bi se zatrotil v novo družbo v svoji namišljeni osebnosti in avtoriteti imel za človeka, ki je dvignjen že samo zaradi svojega položaja nad brezimno in brezoseb- no množico. In med temi dekleti (med njimi so bile tudi mnoge, ki so prišle v Beograd za kruhom, ki so si ga hotele služiti s poštenim človeškim de- lom) so bile tudi Slovenke in dekleta iz vse kralje- vine.

O tudi to drsi skozi njen spomin, morda celo bolj kakor lastna zgodba. In naposled, ali niso drugi ljudje del nje same, kakor je ona del ljudi, ki tvorijo človeštvo. Ko bi človek mislil samo nase in razmišljal samo o sebi, bi najbrž ne izbral take

poti skozi življenje. kakršno hodi ona. Ljudje, ki trpe krivico, navadno razmišljajo o vseh, ki jih bije krivica. In samo taki ljudje, ki se ne bore proti krivici samo zaradi sebe in ki se ne zadovolje z družbo, kadar jim odreže večji kos kruha, so lahko pravi in poštenu revolucionarji. Revolucionar, ki vidi v revoluciji samo svoj položaj, ni revolucionar, ker se ni otresel egoizma in se spremenil v altru- ista. Tak revolucionar se ne bo razlikoval od oblast- nikov, ki jih zdaj preklinja, pa če bi se stokrat proglašal, da je bil in bo ostal revolucionar do kraja svojega življenja. Množica je neizprosni sodnik. Če ne bo videla sprememb v primerjavi s starimi oblastniki, bo preklinjala tudi take revo- lucionarje, ki bi jim šlo v revoluciji samo za lastno uveljavitev in dosego egoistične oblasti nad drugi- mi. Egoizem pa ne osvobaja, marveč zaslužuje.

Tega se Marija zaveda in zavedajo se drugi, saj so v dvajsetih letih preganjanja iz njihovih vrst v revirju odpadli vsi egoisti in ljudje, ki so v giba- nju videli v primeru lahke zmage revolucije mož- nost za uveljavitev svojih osebnih »voditeljskih« ambicij. Tak »voditelj« je bil Jurij, zato ga je zlomil že prvi vihar ob železničarski stavki pred enaindvajsetimi leti, čim je zaslutil, da se revolucija oddaljuje. In takih je bilo še cela vrsta. Nekateri med njimi so uveljavili zato svoje »voditeljske« am- bicije med socialnimi demokrati, liberalci in celo med klerikalci.

Tudi o tem ob svoji zgodbi razmišlja. Beda drugih utrjuje njeno zavest, da je boj proti tistim, ki so spremenili človeško družbo v džunglo, kjer vlada zakon močnejšega nad šibkejšim, nujen in bo nujen, dokler se večina ljudi ne bo notranje prenovila in se otresla egoizma, ki je plod tisoč- letij in ki je bil morda za razvoj nujen, a ki bo prihodnji družbi škodljiv, ker človeka razčlovečuje in oddaljuje od človeške narave, od človeka, ki zna čutiti in ki zna misliti in zato tudi spreminjati na- ravo in sebe, ki je del narave. Svoj pravi napredek bo zaznamoval šele takrat, kadar si bo lahko rekel: človek sem, bitje, ki dela za dobrobit drugega, kakor drugi dela za moj dobrobit; osvobodil sem se egoizma, ker se borim proti temu, da bi ne za- sužnjeval egoizem drugih tudi mene; v bodoči po- človečeni človeški družbi naj bi dobil egoizem enako obsodbo kakor laž, tatvina, rop. Ker hoče biti svoboden človek, se zavedam, da človekovo in člo- veško svobodo, tudi ko bi jo človek z bojem ures- ničil, lahko preraste plevel podedovanega egoizma izkoriščevalskih in zaslužnevalskih obdobij, četudi bi se hotel ta egoizem prikriti s krinko človekove individualnosti in individualne osebnosti, kakor da bi osebnost, prežeta z altruizmom, ne mogla biti prava človeška osebnost. Gorje, ko bi revolucionarji, ki pripravljajo revoluciji pot, ne bili altruisti, saj bi bila potem revolucija že v prvi kali obsojena samo na spremembo oblastnikov in v restavracijo starih egoističnih medčloveških odnosov.

Ona, ki sprejema vase gorje drugih, neosvešče- nih, izgubljenih in že napol utopljenih na dnu mo- čvirja človeške družbe, se zaveda, da gorje, ki ga je omrnila in ki ga bo morda še morala sprejemati nase, ni brez smisla in da je njen boj in boj njenih sodrugov tudi boj za te ljudi ali vsaj za ljudi, ki jim prihodnost preti z enako izgubljeno usodo.

Toda ljudje, ki se čudijo, zakaj jih poziva v pro- stovoljce proti fašističnim napadalcem, jo spomi- njajo predvsem njenega lastnega trpljenja, čeprav ga je popisala v brošuri samo bežno. Očitajo ji, ali je pozabila na policijskega zasliševalca Tiljaka ali rablja Kosmajca, ki ga ji je pri zaslišanju obetal Tiljak.

— Poznaš Kosmajca (je kričal nad njo). Kogar premlati Kosmajac, mu je odbila poslednja ura. Poznaš komunista Mitrovića? Že v Zagrebu so ga pošteno zdelali, pri nas pa je prejel brezplačno karto k Luciferju! Nikar ne misli, da mi svojega posla ne obvladam. Pri nas prizna vsak prav to, kar hočemo, da nam prizna. Tudi ti boš priznal! Obesili te bomo za noge z glavo navzdol. In če boš še tiho, te bomo pripravili do tega, da boš napravila najlepši samomor s skokom skozi okno s četrtega nadstropja naravnost na dvorišče.

Tudi šef politične policije Vujković ji je grozil s takim »samomorom«.

— Če prideš še kdaj živa od tu, se boš do smrti spominjala Vujkovića, — ji je kričal med mučenji na ponočnih zaslišanjih.

In res ga pomni. Preden je prišla v Glavnjačo je njen obraz še vedno žensko lep in še vedno videti mlajši kakor obraz šestintridesetletne žene. Zdaj pa je iznakažen in vselej, kadar se čese pred ogledalom, se spominja zveri, ki se piše Vujković

Razpravljali so o reorganizaciji ZK

Na sestanku osnovne organizacije ZK splošni sektor — varnostna služba so razpravljali o reorganizaciji Zveze komunistov. Nekaj misli o reorganizaciji ZK je povedal član CK ZKS in sekretar TK ZKS Franc Kobentar. Podrobno je obrazložil namen in tudi izvedbo reorganizacije v Centralnem komiteju in govoril tudi o vlogi, ki jih bosta do prihodnjega kongresa imela izvršni komitej pri CK ZKS in predsedstvo. Poudaril je, da je sedanja struktura začasna in da bo prihodnji kongres razpravljati in tudi sprejel določene sklepe o dokončni obliki reorganizacije.

V kratkem lahko pričakujemo, da bomo o reorganizaciji Zveze komunistov podrobneje razpravljali na sestankih vseh OO ZK in bo beseda tekla o strukturi oz. oblikah reorganizacije v občinskem merilu in o tem, kakšna naj bo oblika reor-

ganizacije Zveze komunistov v podjetjih. Od komunistov samih bo odvisno, za kakšno obliko oziroma strukturo se bodo odločili.

Razprava je bila zelo živahna. Največ so govorili o problemih, ki so aktualni za naše podjetje in ugotavljali, da smo skoraj v celoti izgubili občutek za odgovornost tako na delovnih mestih, kakor tudi v samih osnovnih organizacijah ZK. Nekdaj je bila v veljavi stalna praksa, da so komunisti na sestankih dobivali odredene naloge, na naslednjih sestankih pa so morali poročati o tem, kako so naloge opravili. Če naloga ni bila dobro obravljena iz teh ali onih razlogov, so prizadete osebe ZK poklicali na odgovornost. V razpravi pa je bilo poudarjeno, da posvečamo premajhno pozornost članom kolektiva, ki delajo na delovnih mestih v proizvodnji.

— or

Pozornost odločbam inšpektorja za delo

Na zadnji seji komisije za zdravstveno tehnično varnost v železarni so obravnavali več primerov nerešenih odločb republiškega inšpektorja dela. Predstavniki službe za tehnično varnost pri delu so na seji opozorili na težave in probleme, s katerimi se služba bori, da bi zadostila varstvenim meram in predpisom. Pri izpolnjevanju predpisov pa naletijo na skoraj nepramagljive težave. Ponekod odločb republiškega inšpektorja za delo še vedno ne smatrajo dovolj resno in posvečajo premajhno pozornost odpravljanju nesreč ter preventivnim meram.

So primeri, da nekatera naročila ostanejo v predalih pisarnih miz v delovni enoti tudi po več mesecev. Tudi ni nikogar, ki bi se zanimal, kdaj bo naročilo realizirano, kljub temu, da so znani roki, do katerih je treba odredeno nalogo izpolniti. Šele na večkratna opozorila se nekdo spomni, da takšno naročilo res obstoja, toda za izpolnjevanje teh naročil ni nikoli na razpolago dovolj časa. Res je, da pogosto nastajajo težave in zahtevanih naročil ni mogoče takoj izpolniti ter je včasih marsikaj treba nabaviti tudi izven železarne, toda ne kaže vseh naročil vreči v en koš.

V mislih imam naročila, ki bi jih lahko z majhnimi sredstvi, predvsem pa z do-

bro voljo realizirali v določenem roku. Ponekod se izgovarjajo na pomanjkanje časa ter na strokovne kadre, toda ali ni čudno, da takoj po nesreči pomanjkljivosti znamo hitro odpraviti. Ali moramo res v vsakem primeru počakati na nesrečo s težimi posledicami in šele potem začnemo urejati stvari, kakor zahtevajo predpisi.

Mnogo bolj bi bilo, če bi bil v delovni enoti nekdo materialno odgovoren za takšne stvari. Zelo umesten se mi zdi sklep, ki je bil

sprejet na 16. seji UO, da je treba vsa dela oziroma ukrepe, ki jih predlaga republiški inšpektor za delo, opraviti v predpisanem roku. Takšna naročila imajo tudi prednost pred ostalimi naročili. V kolikor izvajalec del ne more naročila realizirati v predpisanem roku, mora obvestiti naročnika, da bo lahko nadalje ukrepal in poiskal drugega izvajalca. To pomeni, da moramo prekiniti z dosedanjim prakso ter storiti vse, da bomo z učinkovitimi ukrepi zmanjšali število nesreč pri delu, ki jih je že itak dovolj. Upoštevanje predpisov za varnost pri delu in varno delo na delovnem mestu sta dva zelo pomembna elementa pri doseganju dobrih rezultatov v proizvodnji. Na to ne smemo nikoli pozabiti.

AZ

PA BREZ ZAMERE

V tej rubriki smo že pisali o kupih smeti in odpadnega gradiva, ki se nabira ob cesti med Obratno ambulanto in bencinsko črpalko. Res nam kupi opeke in materiala ne morejo biti v ponos in nam dajejo kaj slabo spričevalo iz higiene in čista za urejenost naselja.

Včasih je bil na tem kraju napis, da je odlaganje gradiva prepovedano, prostor pa je bil zaščiteno z ograjo. Pred leti pa so ograjo podrli in razširili pločnik ter postavili novo ograjo in nove napise o prepovedi odlaganja smeti in odpadnega gradiva.

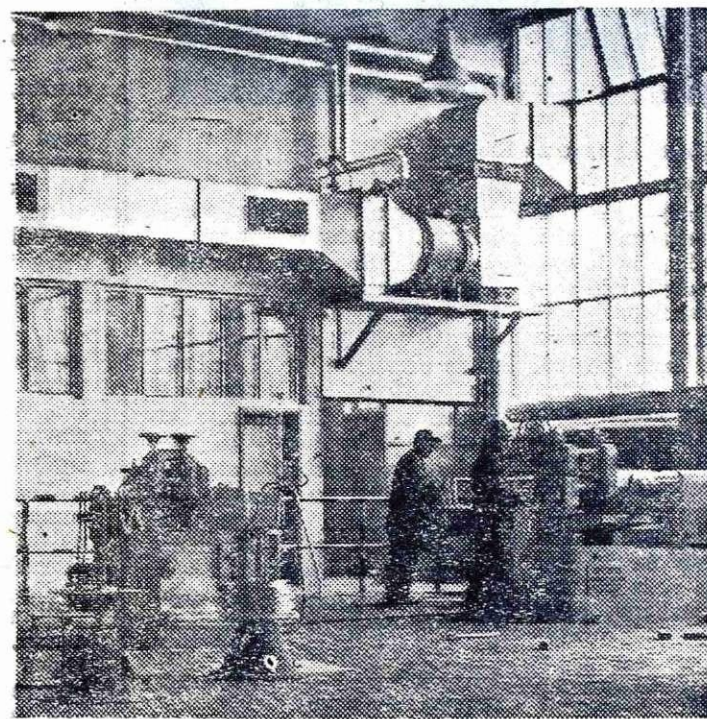
Danes je videti le še nekaj kosov žice in nekaj kolov, ki pričajo o tem, da je bila tod ograja, vse ostalo pa so tovarnjaki podrli in zasuli.

Ali ne bi mogli poiskati za odlaganje gradiva bolj primerne kraja?

Mogoče pa bi to združili še s koristnim ter bi z gradivom utrdili nezaščitene bregove Save. Da se to da urediti brez velikih stroškov, je dokaz prostor, ki si ga je ob Savi uredilo gradbeno podjetje »Gradis« iz podobnega gradiva.

Če bi vse gradivo namesto, da so ga odvažali ob cesti pod haldo, vozili na bregove Save in ga primerno utrdili, bi morda sedaj ugotavljali dosti milijonov manj škode zaradi poplav, na kraju, kjer se sedaj bohotijo kupi peska in opeke pa bi lahko imeli zelenico.

S.H.

Nova patentirna

Elementarne nesreče - preizkus človeške solidarnosti

DELOVANJE STABA ZA OBRAMBO PRED ELEMENTARNIMI NESREČAMI

Za zaščito prebivalstva imamo pri nas posebno organizacijo. Obseg in namen te razprave ne dovoljujeta razmišljanja o ustreznosti nazivov za organizacije s tega področja. Zato uporabljamo tiste nazive, ki so uveljavljeni in v rabi, čeprav niso najbolj ustrezni. Organizacija, ki naj skrbi za zavarovanje prebivalstva v vojnah in mirnih časih, nosi naziv civilna zaščita. V njenem okviru deluje posebna veja za obrambo pred elementarnimi nesrečami. To vejo predstavlja Stab za obrambo pred elementarnimi nesrečami, ki je do nedavnega s svojo dejavnostjo pokrival prostor celotne občine. Ob zadnjih poplavih se je izkazalo, da je občina ozemeljsko tako razčlenjena, da iz enega mesta ob posebnih pogojih ni mogoče dovolj hitro in učinkovito organizirati niti

reševanja niti krotiti naravne stihije. Zato je bil takoj po poplavih sprejet sklep, naj se osnujejo posebni organi enotne občinske organizacije za obrambo ob elementarnih nesrečah razen na Jesenicah tudi v Kranjski gori, Mojstrani, na Hrušici in v Žirovnici. Organizacija teh odborov je v teku.

Za uspešno posredovanje ob elementarnih nesrečah (poplave, potresi, snežni zameti, zemeljski plazovi, požari, prekomerne snežne padavine itd.) je neobhodno, da so ustrezne organizacije dobro pripravljene, da poznajo svoje naloge in da znajo posredovati. Vse to zajemajo ustrezni načrti, ki obstoje in služijo za osnovo delovanju, ko napočijo izredne razmere. Vsaka elementarna nesreča pa bi morala biti resno opozorilo, da načrti niso nekaj statičnega, nekaj kar je mogoče izdelati enkrat, potem pa pustiti v safejih. Načrte in ustrezna navodila je treba stalno izpopolnjeva-

ti in vanje vnašati določila, ki jih zahteva analiza vsakokratnega divjanja narave.

Zadnje poplave nas resno opozarjajo na to, da je treba natanko določiti pogoje, v katerih je treba proglasiti izjemno stanje. Gre namreč za objavo stanja, v katerem ne veljajo enake metode urejanja posameznih zadev kot v vsakdanjem življenju, pač pa zavisi marsikaj od odločitve organa, ki je pristojen za posredovanje v nesreči in tudi od posameznika, na katerega ta organ prenese določena pooblastila. Če bi bilo tako in če v bodoče bo tako, potem se ne bo moglo dogajati, da tečejo pregovarjanja z nekim podjetjem več kot pet ur, ali bo poslalo na zelo orgoženo mesto svoj buldožer ali ne. Take stvari so se namreč dogodile ob zadnji poplavi. Navajamo jih samo zato, ker so se zgodile. Treba pa je istočasno povedati, da se je večina neposrednih odgovornih oseb zavedala resnosti položaja, ki je nastopil in ukrepala tako, kakor je bilo edino ustrezno.

V takšnem položaju namreč zbledi vprašanja, kdo bo plačal strojne ure, gorivo in okvare, kdo bo utrpel takšno ali drugačno škodo, kdo bo izvršil

mobilizacijo ljudi ali zbiranje določenega materiala in prav tako zbledi vprašanje, kako posamezniki ocenjujejo položaj in kaj se zdi njim primerno ukrepati. Merodajne morajo biti odločitve ustreznih organov ali pooblaščenih oseb. Če bi bili pogoji za proglasitev izjemnega stanja natanko precizirani, potem tudi ne bi moglo priti do pogajanj o tem, ali bodo ljudje dali svoj pristanek na evakuacijo njihovega premoženja. Če se evakuacija določi in če jo potrdi štab za obrambo pred elementarnimi nesrečami, potem postane v izjemnem stanju to zakon, ki vsebuje tudi ustrezne sankcije.

Doslej se je ob vsaki elementarni nesreči štab za obrambo poslužil najprej organiziranih formacij, ki sta jim reševanje poklic in dolžnost. Na prvem mestu je to poklicna gasilska služba, ki jo vzdržujeta skupaj železarna in občina. Ta enota je doslej vedno uspešno sodelovala in posredovala in morda bi bilo prav, da bi ljudje iz njenih vrst povedali, kaj oni opažajo ob nesrečah in kako bi kazalo pripravljati širše plasti prebivalstva, da bi se znali vključevati v reševanje. Prav tako kot poklicnih

Besedi birokratizem in monopol pomenita hudo obtožbo

V zadnji številki »Železarja« se je tov. Karel Zorko v članku »Priznavalnine borcem prostovoljcem za severne meje« na široko lotil tega vprašanja. Razložil je tudi mnenje občinskega odbora ZZB NOV, ki pa o tem začuda še ni razpravljal. Okrožnico republiškega odbora borcev — prostovoljcev za severne meje, je prejel UO sklada za borce NOV in o njej razpravljala na svoji zadnji seji, dne 4. 11. 1966. Sklenil je, da okrožnico posreduje svetu za zadeve invalidov in borcev, da bi pripravil potrebno analizo in predlog občinski skupščini, ki bi potem odločala o denarju in tudi o načinu razdeljevanja priznavalnine. Verjetno bi tudi določila, kdo naj bi ta denar — priznavalnine razdeljeval bivšim borcem — prostovoljcem za severne meje 1918-19. Predsednik občinskega odbora ZZB NOV, ki je bil navzoč na naši seji, je povedal, da njihov odbor o tem ne bo razpravljala, ker je organizacija bivših borcev za severne meje popolnoma samostojna in ne spada v ZZB NOV.

O razdeljevanju priznavalnine borcem NOB pa člankar navaja, da občinski odbor ZZB NOV ni zadovoljen z dosedanjim delom UO sklada za borce NOV občine Jesenice in z načinom razdeljevanja priznavalnine. »Birokratizem« in »monopol« so izrazi, ki jih pisec res lahko uporablja, vendar bi moral vedeti, da s takimi očitki ne more kar tako opletati. Ljudje, ki so zagrešili take napake, res ne morejo opravljati tako odgovornih dolžnosti. Zato predlagam pristojnemu organu, da pregleda dodeljevanje priznavalnine in da pokliče na odgovornost tiste, ki so delali v nasprotju s statutom sklada. Denarja, ki ga družba daje vsako leto za priznavalnine borcem NOV, ni malo, zato je treba vse, ki so dovolili birokratizem, ali so celo imeli monopol in sami delili ta sredstva — verjetno manj potrebnim ali zaslužnim, poklicati na zagovor ter jih za zlorabo in kršitev statuta najstrožje kaznovati.

Pisca članka vprašujem, ali je že prebral statut. UO sklada za borce NOV, ko piše, da bi morali sredstva deliti krajevni odbori ZZB NOV. Zakaj člankar ne bere v pisarni občinskega odbora ZZB

NOV zapisnikov občinskih zborov krajevnih organizacij in pojasnila, ki so jih krajevnim organizacijam dajali člani občinskega odbora ZZB NOV na letnih konfrencah v zvezi s priznavalnimi? Zakaj se ni pisec ustavil pri tajnici UO sklada za borce, kjer bi lahko spoznal vse delo UO sklada? Mogoče bi se prepričal tudi o tem, da smo reševali prijave ljudi s ceste, če so povedali, da je nekje socialno ogrožen član ZZB. Zakaj ne gre pisec članka še k prejšnjemu predsedniku ZZB NOV tov. Čiru, ki se je zelo trudil, da bi razgibal delo krajevnih organizacij prav glede na socialno ogrožene borce na terenu. Člani UO sklada smo bili večkrat na terenu. Obiskali smo predvsem borce, ki so prejeli priznavalnino, da so imeli vložene prošnje za priznavalnino. Nikdar pa komisija ni delala brez predsednika ali tajnika občinskega odbora ZZB NOV in vedno smo pri delu tesno sodelovali. V UO sklada je več kakor polovica članov sekretariata občinskega odbora ZZB NOV oziroma članov komisij tega odbora. Ti ljudje v UO sklada niso ničesar omenili, kar pisec v »Železarju« očita UO sklada

in o čemer piše, da je to stališče in mnenje občinskega odbora ZZB NOV. Iz vsega tega res lahko sklepamo le to, da je bil predsednik UO sklada tak samovoljnež, da ni nihče upal na sejah nastopati proti njegovemu birokratizmu

in monopolu, da so morali prizadeti iskati pomoč pri občinskem odboru ZZB NOV, ki je končno zavzel stališče, kakršnega pisec omenja v članku.

Pristojni organ naj razišče vso stvar in o vsem javno-

sti tudi poroča. Če bo ugotovilo, da navedbe v članku niso resnične, naj odgovarja tisti, ki je za tako poročanje kriv.

Predsednik UO sklada za borce NOV občine Jesenice

Priznavalnine borcem NOV

V 45. številki »Železarja« je objavljen članek z naslovom »Priznavalnine borcem — prostovoljcem za severne meje«. Ko prebiram članek, moram reči, da se popolnoma strinjam z ugotovitvijo in stališčem Obč. odbora ZZB, ko obravnava priznavalnine borcem za severno mejo.

Priznati pa moram, da me je tretji odstavek, ki obravnava upravni odbor sklada in njegovo delo, dobesedno iznenadil in ne morem verjeti, kako je pisec prišel do takega stališča. Popolnoma sem prepričan, da Obč. odbor takega mnenja ni mogel posredovati piscu, ker ga dejansko ni.

Sodelujem že od začetka v tem organu in že prej v občinski komisiji za pomoč borcem NOV. Tudi mi je znano, zakaj je bila ustanovljena komisija za pomoč borcem NOV in pozneje sklad, vendar tega ne bi navajal. Gre za grobo napako ali celo za obrekovanje organov sklada, ki nesebično opravljajo to humano, pa vendar odgovorno delo in to prav s pomočjo Obč. odbora ZZB in terenskih odborov ZZB.

Očitek birokratizma, samovolje in monopolizma nekaterih članov upravnega odbora je tako brutalen, da ga tudi javnost ne more sprejeti za resnega, vsaj tista javnost ne, ki se skupno z nami bori za uveljavljanje demokracije in resničnega samoupravljanja.

Upravni odbor dela skladno s statutom ter na osnovi prosilčeve prošnje tudi pre-

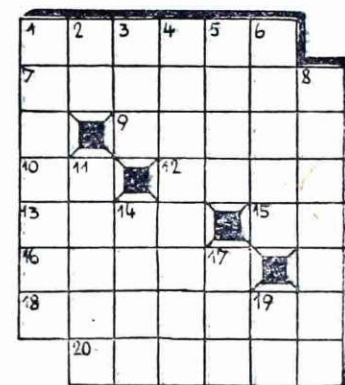
veri socialno stanje na podlagi potrdil. V težjih primerih je potreben tudi ogled ter mnenje terenskih organizacij, ali občinskega odbora združenj Zveze borcev.

Tako preverjena prošnja gre na upravni odbor za končno odločitev. Želja upravnega odbora kakor posameznih članov pa je prav gotovo tudi v tem, da bi nas krajevne organizacije obveščale o problematičnih na terenu socialno šibkih borcev.

Tega se bolj aktivni odbori več ali manj poslužujejo. Zaželeno pa tudi pravilno bi bilo, da bi terenske organizacije dajale predloge za dodelitev priznavalnine socialno šibkim in zaslužnim borcem, kajti v nasprotnem primeru obravnavajo le prošnje osebnih prosilcev, v kolikor sami člani sklada ne najdejo prida ostane akuten socialen problem neresen, ki ne bi bil v čast upravnemu odboru sklada, terenski organizaciji Obč. odboru ZZB in celotni družbi, čeprav v vso uvidevnostjo občinska skupščina skrbi za denarna sredstva.

Vedno je in bo upravni odbor zastopal stališče, da naj čim več ljudi sodeluje pri odpravljanju socialnih problemov ljudi, ki so v težki bor-

bi za obstanek slovenskega naroda bili pripravljeni dati tudi svoje življenje. Žal pa se posamezni težji socialni problemi pokažejo zelo pozno. SM

Mala križanka

Vod.: 1. plesna prireditev, 7. uslužbenec v obratnem knjigovodstvu, 9. družbeni razred, 10. začetnici slovenskega pesnika, 12. briga, 13. samec pri čebelah, 15. znak aluminij, 16. razsežen, ogromen, 18. eno izmed gesel francoske revolucije, 20. pripadnica Obrov.

Navpi.: 1. izbor predstavnikov, 2. začetek abecede, 3. primitivna orožje s tetivo, 4. raztegljivi trak, 5. eno izmed informativnih sredstev, 6. vrtna cvetlica, 8. posebno obliko stisnjen prašek, 11. tanka kožica, opna, 14. skandinavsko moško ime, 17. zbor, 19. začetnici jeseniškega prvorobva.

gasilcev pa ne gre prezreti prostovoljcev, ki so dokaj trdno organizirani v vseh vaških naseljih in tudi v mestu in so bili doslej vedno pripravljeni in v stanju pomagati skladno s svojo opremljenostjo in ostalimi močnejše organizirane samo v Železarnosti. Enot civilne zaščite, ki so ni, bi morale biti v bodoče pripravljene tako, da bi celoviteje pokrivalo občinsko ozemlje. Za vsako delo je potrebno znanje. Za doseganje znanja pa so potrebni najprej napotki in učenje, nato pa vaje. Mislimo, da bi kazalo prav vaje posvetiti v bodoče več pozornosti. Zlasti vodstveni kader enot civilne zaščite na celovitem občinskem prostoru pogreša vsaj tako sistematično urejanje, kakor je doslej vpeljano v Železarni. Načrti za posredovanje ob elementarnih nesrečah naj naj bi postali bolj javni in naj bi bil z njimi seznanjen širši krog ljudi. Zlasti pa bi morali biti z njimi temeljito seznanjeni vsi tisti ljudje, ki so predvideni kot izvajalci operativnih posegov. V ta namen bi bile potrebne pogostejše konzulacije in občasno preverjanje ali ljudje poznajo svoje naloge in ali so jim kos. Posredovanje ob elementarnih nesrečah

zahteva pogosto dokaj skladno delovanje najrazličnejših služb. Poleg organizatorjev reševanja in reševalcev najrazličnejših specialnosti, ni podcenjevati preskrbe, zdravstva, transporta in drugega. Po zadnjih popolnavah lahko mirno ugotovimo, da kljub zadostnim zalogam hrane in zadostnim zmogljivostim preskrba prvi dan ni delovala kakor bi bilo treba. Mislimo, da bi bilo takšne stvari treba vnesti v ustrezne načrte in odgovorne osebnosti vnaprej seznaniti z njihovimi dolžnostmi. Gre namreč za hitro dostavljanje hrane na ogrožene kraje, najsi gre za hrano, ki je namenjena reševalcem ali ogroženim ljudem. Zdravstvena služba ima svoje načrte za delo v okviru civilne zaščite v mirnem in vojnem času. Vendar bi se ne smelo več zgoditi kaj podobnega, kot se je ob zadnji povodnji, ko namreč organizirana zdravstvena služba ni bila prisotna na kraju reševanja. Svoj čas smo imeli že precej ustaljene metode, s katerimi smo dajali ljudem znanje o nujnem prvem pomoči. Tovrstne akcije je izvajal Rdeči križ. Mislimo, da ni prav, ker smo v zadnjih letih tako zanemarili tovrstna vzgojo. Menim celo, da bi jo morali izva-

jati po vnaprej določenem načrtu in zelo sistematično. Tako, da bi vsak človek vedel vsaj najosnovnejše in bi znal v različnih položajih nuditi vsaj najosnovnejšo pomoč. Zato bi kazalo proučiti po kakšnem sistemu bi bilo mogoče usposabljanje kar najširši krog občanov za nudenje prve pomoči in za reševanje ob elementarnih nesrečah. Takšna vzgoja je potrebna danes skoraj vsak dan in ne le ob elementarnih nesrečah, saj človek skoraj ne ve, kdaj bo potrebna njegova neposredna pomoč v prometni nesreči pri delu in drugod. Ob sistematičnejši vzgoji prebivalstva bi se ne mogle dogajati stvari, karšne v zadnjem času pogosto zaznamujemo. Gre za to, da je ob požaru, ob tem ko pade človek v deroči tok reke, v nesreči na cesti itd. zmeraj vse polno pasivnih opazovalcev in radovednežev in skoraj nič ljudi, ki bi bili v stanju kvalificirano in učinkovito ter hitro posredovati.

Zelo pomembno področje, od katerega zavisi zelo veliko, so zveze in njihovo delovanje. Na žično telefonsko omrežje se skoraj ni mogče zanašati, ker se tovrstne zveze potrgajo skoraj

ob vsaki elementarni nesreči. Zato kaže temeljiteje proučiti, kako se učinkovito povezati po UKW omrežju in kako vzpostaviti zveze z ogroženimi kraji. V sestav zvez sodi tudi jasno, smotno in učinkovito obveščanje prizadetega prebivalstva, dajanje navodil in nalog reševalcem ter vse ostalo operativno komuniciranje. Načrti naj bi zato vsebovali zelo precizna določila o tem pomembnem vprašanju.

V tem zapisu je načetih le nekaj vprašanj, na katera nas opozarja povodenj, ki je bila pred nedavnim. Vsaka nesreča pa ima drugačen značaj in zahteva drugačno reševalno operativno. Zato kaže temeljito proučiti najrazličnejše možnosti, v katerih se lahko znajdemo. S prispevkom nikakor ne želim zmanjševati naporov, ki so bili storjeni in dela, ki je bilo že opravljeno. Vsekakor smo bili tudi doslej uspešni. Lahko pa se izognemo marsikomu v bodoče, če se bomo dobro pripravljali in če bomo neprestano računali, da nas takšna ali drugačna nesreča lahko prizadene vsak hip.

P. G.

Misli ob uprizoritvi Samorastnikov

Ljudska igra »Samorastniki« pomeni tvegan poskus, iz pretresljive Vorančeve zgodbe ustvariti dovolj razgibano odrsko delo. Tvegan je ta poskus že zagadelj, ker je po visoko umetniških literarnih delih, kakršna je Vorančeva novela Samorastniki, le težko prirediti bodisi filmske ali odrske upodobitve, ki bi bile po sugestivnosti in po estetski moči vsaj za silo enakovredne. Toda Vorančeva novela je po svoji kompoziciji še posebej nevhvaležna za odrsko prirejanje, zakaj zgodbo v noveli avtorju le pripovedujejo in tako dramatičnost v njej raste bolj iz opisov kot iz dialoga, torej bolj iz pasivnega kot aktivnega označevanja. Zato je moral prireditelj Miroš Mikeln dodajati nove prizore, poglobljati posamezne epizode ter jih opremljati z dialogi, pri čemer se mu je mimogrede, hote ali nehoče, spreminjala tudi podoba nekaterih Vorančevih junakov. Tako postane na primer Karničnik v dramatizaciji bolj podoben Cankarjevemu Kantorju, ko si ga je Voranč zamislil, in sin Ožbej bolj meščak, kot bi bilo potrebno. Neodločnost Ožbeja v noveli je psihološko utemeljena posledica velike stiske, ki jo mora doživeti ta mladi fant, razpet med tradicionalno bogataško mogočnost in med svojo veliko ljubeznijo do Mete, medtem ko je v Mikelnovi priredbi vse preveč slabič že po naravi. Prireditelj si je dovolil še nekaj podobnih samostojnosti, vse pa seveda z namenom, da bi v dramatizaciji čimbolj zaostрил značaj-

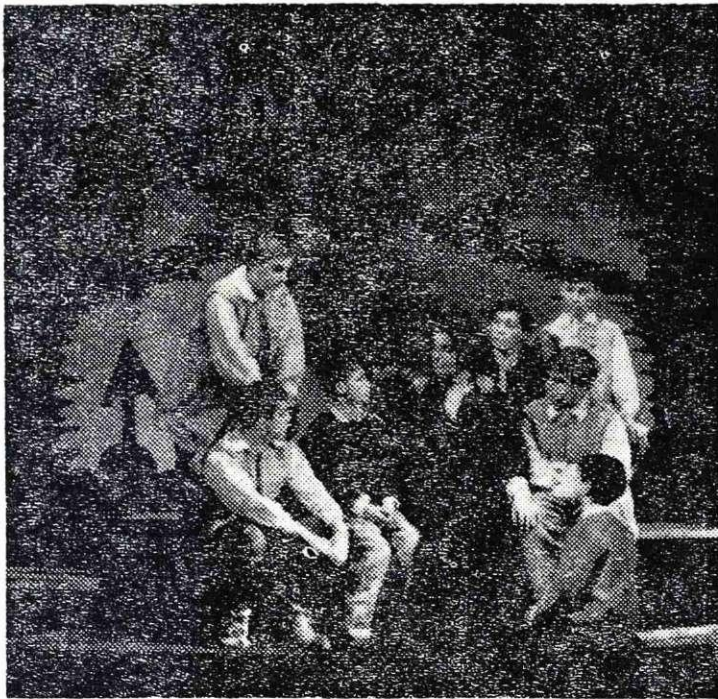
ska nasprotja med protagonisti in antragonisti. Na drugi strani pa je spet izpuščal nekatere pisateljeve karakteriološke detajle, ki so za celotno zgodbo dokaj važni in brez njih tudi Vorančeva novela ne bi bila to, kar je. In če že govorimo o uspešnosti Mikelnove priredbe, naj si dovolimo še eno pripombo, ki je lahko bistvena za celotno podobo tega ljudskega odrskega dela. Prav škoda je namreč, da prireditelj ni dal napovedovalki večje veljave oziroma vloge. Ta bi lahko uspešno povezovala dogajanje na odru in tudi izrazila vsega tistega Voranča, ki ga je včasih v dra-

matizaciji premalo čutili.

S tem, da je Mikeln to lapidarno napisano zgodbo razdrobil kar na 15 slik, je tudi režiserja postavil pred težko nalogo. Tako pogostno padanje zastorja, kot smo ga deležni pri tej predstavi, neprijetno razbija gledalčevo koncentracijo in ga sili v petnajstkratno vživljanje v sicer tako pretresljivo zgodbo. In režiser Bojan Čebulj je vzel Mikelnovo dramatizacijo dobesečno. Ni se poslužil kakih drugih tehničnih pripomočkov, ampak je s petnajstkratnim menjavanjem scene dopustil v dramski podobi »Samorastnikov« tisto, kar je zagrešil že prire-

ditelj. Čeprav je bila vsaka scena zase prava mojstrovina in četudi je menjavanje potekalo hitro in brezhibno, je vendar razbitost odrske podobe Samorastnikov ostala. Drugače pa režiji ni kaj očitati. Čebulj je z rutinsko roko izkušenega režiserja dovolj poudaril čustvene stiske svojih oseb, ne da bi pri tem zahajal v sentimentalnost in narejenost.

Zdi se, da so bili najboljši del prireditve igralci. Slava Maroševićeva je bila kot Meta pretresljiva in dovolj preprosto naravna, Oto Gerdej kot Ožbej preveč meščast, kar pa, kot je bilo že rečeno, gre na prirediteljev račun, sicer je pa svojo vlogo močno doživel. Dovolj sugestiven je bil tudi Janko Markelj kot mogočni Karničnik, celo manjše vloge, ki so jih predstavljali Franci Pogačnik, Drago Vrhovnik, Marjanca Čebuljeva, Vera Staretova, Bojan Čebulj, Ida Stražišarjeva in drugi so bile primerne podane. Napovedovalka je bila Darinka Koroščeva in še enkrat škoda, da v tej prireditvi ni prišla bolj do izraza. Kljub vsem pripombam je pa prav, da je jeseniško gledališče to dramatizacijo uvrstilo v svoj program. Naj ljudje tudi po tej poti spoznavajo velikega Voranča in njegova človečanska spoznanja. In da je delo ljudem všeč, dokazuje tudi obisk, ki je za včasih hladen odnos jeseniškega prebivalstva do gledališča kar razveseljivo dober.

Prizor iz dramske kronike »Samorastniki«

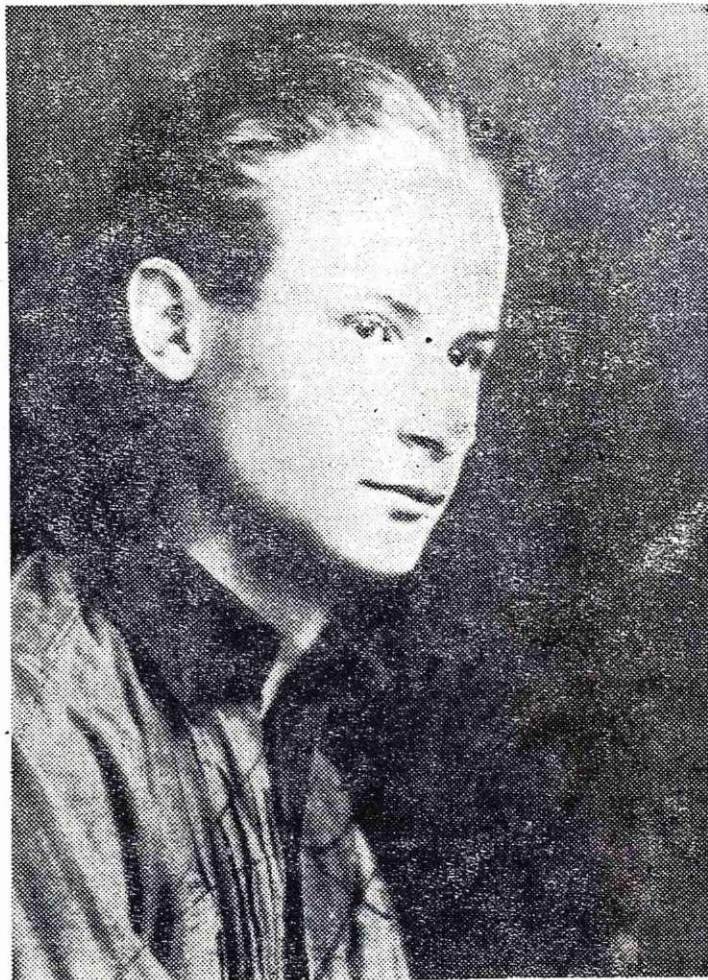
Spominu Toneta Čufarja

V ponedeljek, 14. novembra, je minilo 61 let, odkar je bil na Jesenicah rojen Tone Čufar — proletarski pisatelj. Njegovo ime je tako tesno povezano z Jesenicami in delavskim gibanjem, da bodo o njegovem liku ter njegovem delu pisali še poznejši rodovi.

Že kot mlad fant je zahajal v delavski dom k Jelenu. Skupaj z znanimi jeseniškimi revolucionarji je spremljal borbo delavskega razreda. Še več. Sproti se je učil in se navduševal ob zmagah delavskega razreda. Tone Čufar ni bil le običajen spremljevalec dogodkov, ampak tudi aktiven bореc za delavske pravice. To, kar je občutil, je tudi zapisal. Znale so njegove pesmi in drame »Polom«, »Pod kladivom« itd. S svojimi deli se je med jeseniškim delavstvom kmalu uveljavil, zato ga še danes smatramo kot duhovnega vodjo napredno mislečih delavcev. Menda ni bilo večje akcije, ki jo je organizirala Komunistična partija, da ne bi tako ali drugače sodeloval tudi Tone Čufar. Kot komunist se ni ustrašil še tako velikega nasilja, s katerim so predvojne oblasti preganjale zavedne delavce in onemogočale, da bi se v lastnih organizacijah izobraževali in izživljali na kulturnem, športnem in političnem področju.

Kakor ostali komunisti je tudi Tone Čufar dobro poznal nevarnost fašizma in tudi če je bilo le mogoče, opozarjal na nevarnost, ki je pretila zavednim delavcem — komunistom in vsemu ljudstvu. Sovražnikov napad na Jugoslavijo v letu 1941 ga ni presenetil. Že prve dni okupacije se je vključil v boj proti okupatorju, vendar mu sreča ni bila naklonjena. Italijani so ga aretirali in odpeljali v znano taborišče Gonars, leta 1944 pa spet v Ljubljano in naprej proti Gorenjski. V šentvidu pri Ljubljani je izkoristil priliko, skočil s kamiona in s tem tvegal tudi svoje življenje.

Tone Čufar je pokopan v skupnem grobu z ostalimi borci in prvoranci na jeseniškem pokopališču. Vsako leto ob obletnici njegovega rojstva se ga spomnimo. Mladina osnovnih šol, ki se imenujejo po njem, ob obletnici njegovega rojstva organizira proslave in pri naša cvetje na njegov grob.

Proletarski pisatelj Tone Čufar

Stališče občinskega odbora ZZB do upokojitve borcev

Sekretariat občinskega odbora ZZB NOV Jesenice je na redni seji dne 21. oktobra 1966 razpravljal o odpustitvi vseh upokojenih in še zaposlenih delavcev železarne (delovodij in uslužbencev) ob koncu tega leta.

Odpustitev teh delavcev sloni na predlogu upravnega odbora in sklepu delavskega sveta železarne. Med delavci, ki bodo na podlagi tega sklepa odpuščeni, je tudi približno deset borcev NOV. Ne glede na njih je bil sekretariat enoten, da je sklep delavskega sveta v nekaterih primerih protizakonit in prezgoden.

Stremljenje gospodarske reforme, ki jo vsi uveljavljamo in se borimo za doseg njenih ciljev, gre v smeri boljšega gospodarjenja, večje produktivnosti in končno boljših življenjskih pogojev. Brez dvoma, da ta cilj zasleduje tudi delavski svet železarne in si skupaj z delovnim kolektivom prizadeva doseči boljše pogoje gospodarjenja, pravilno razmestitev kadrov itd. Pri zasledovanju smotrov reforme pa ni mogoče prezreti človeka in njegovega položaja v sedanjih dogajanjih, pač pa moramo obravnavati humano in tovariško vsakega posebej in za vsakega posebej je treba najti ustrezno rešitev.

Iz navedenih razlogov sklep delavskega sveta po našem mišljenju ne ustreza, zato vljudno prosimo, da tako borce kot tudi ostale posamezno obravnava za to pristojna služba železarne.

Sklep delavskega sveta pa naj se temu primerno glasi. Želimo, da bi bil zgleden dokument socialističnih odnosov.

ŠPORT IN KULTURA

HOKEJ NA LEDU

Jesenice : Cortina 2 : 6

V prvi tekmi za evropski pokal, ki se hkrati računa tudi za alpski pokal, je moštvo Jesenic moralo priznati premoč ekipe Cortine. Gostje so zmagali z rezultatom 2:6 (1:2, 0:2, 1:2). Tekmo je gledalo okrog 2000 gledalcev, sodila pa sta Moser in Valentin iz Avstrije.

JESENICE: Knez, Korantar, Ravnik, Jug, Kristan, Razinger I, Jan, Felc, Tišler I, Smolej I, Mlakar, Klinar, B. Jan, Hiti, Beravs, Smolej R.

CORTINA: Simon, Lacedelli, Darin I (1), Alvera I, Verocai, Gaspari, Mastel 2, Darin II (2), Ghedina, Lorenzi, Benedetti I, Frison, Alvera II, Morocutti, Savaris.

V prvi tekmi od štirih, ki jih bosta nasprotnika odigra-

la so Jeseničani slabo startali. Kljub temu, da so imeli premoč, ni bilo strelcev, ki bi znali ukiniti vratarja gostov. Jeseničani vzbujajo vtis neuigrane ekipe, ki spravlja v obup še tako mirne gledalce. Toda ne le igralci, tudi sodnika nista bila dorasla in sta z neobjektivnim vodenjem igre pokazala, da nista sposobna voditi težka in odločilna srečanja.

Cortina se je predstavila kot zelo ostra ekipa. Žal je ostrost prešla v grobosti, ki ne spadajo na športno igrišče. Najboljši je bil pri Cortini 43-letni kanadski vratar Simon, ki je ubranil več zelo nevarnih strelcev. Pri Jeseničanih bi lahko pohvalili Koranfarja, ki je po rezultatih bosta nasprotnika odigra-

za. Naj omenimo še, da sta sodnika izrekla kar 62 minut kazni; to je brez dvoma rekord na našem drsališču.

P. K.

Gledališče

SOBOTA, 19. novembra, ob 17. uri: Prežih — Mikeln »SAMORASTNIKI« — Dramska kronika — Za osnovno šolo »Prežihov Voranc« Jesenice.

SOBOTA, 19. novembra, ob 19.30 uri: Prežih — Mikeln »SAMORASTNIKI« — Za abonma SOBOTA in IZVEN.

NEDELJA, 20. novembra, ob 15. uri: Prežih — Mikeln »SAMORASTNIKI« — Dramska kronika — IZVEN.

SREDA, 23. novembra, ob 11. uri: Prežih — Mikeln »SAMORASTNIKI« — Zaključena predstava za železarski izobraževalni center.

Čenjene obiskovalce gledališča opozarjamo, da si ogledajo »Samorastnike«, dokler so še na sporedu. Vstopnice si pravočasno zagotovite z rezervacijo na telefon 82-200, oziroma v predprodaji pri gledališki blagajni.

ZAHVALA

Izvršnemu odboru sindikalne organizacije se najlepše zahvaljujem za denarno pomoč, ki mi je bila zelo dobrodošla.

Martin Lakner
žebljarna

ZAHVALA

Ob smrti moje drage mame

AVRELIJE FILE

se najtopleje zahvaljujem vsem, ki ste mi stali ob strani v teh težkih urah.

Posebna zahvala primariju dr. Brandstetterju, dr. Vidali in dr. Marčiču za dolgoletno zdravljenje, enako tudi vsemu osebju inetrnega oddelka jeseniške bolnišnice. Iskrena zahvala tudi vsemu osebju doma »Franca Bergljaja«, posebno sestrama Valentin in Marti, ki sta ji stali ob strani v njenih najtežjih trenutkih.

Zahvaljujemo se vsem darovalcem številnih vencev in cvetja, vsem sosedom za dragoceno pomoč, voznikom osebnih avtomobilov in vsem, ki so mi izrekli sožalje in sočustvovali z menoj ter jo spremili na njeni zadnji poti. Vsem iskrena hvala!

Žalujoča hčerka Jožica

KAC: Jesenice 4:3

V povratni prvenstveni tekmi za alpski pokal, ki je bila odigrana v mestni hali v Celovcu, je moštvo KAC premagalo Jesenice s 4:3 (2:2, 2:1, 0:0). Srečanje sta pred okoli 2000 gledalci sodila Gaspari in Costzar iz Italije.

KAC: Pregelj, Kryza, Schager, Koch, Felfernig, Del

John, Adair (1), Schupp, König (1), Puschnig, Samonig, Posarnig, Romauch, Kenda in Kakel (2).

JESENICE: Knez, Novak, J. Jan, Ravnik (1), Kristan, Jug, Razinger, Tišler (1), Felc (1), F. Smolej, B. Jan, Klinar, Mlakar, Hiti, Beravs in R. Smolej.

Tudi v povratnem srečanju niso Jeseničani imeli sreče. Kakor na Jesenicah, tako so tudi v Celovcu morali priznati premoč igralcev KAC, kljub temu da so igrali mnogo bolje. V prvi tretjini so naši igralci imeli mnogo več od igre, toda žal se je ponovila ista slika kot na Jesenicah. Imeli so mnogo priložnosti za doseg gola, ki pa jih niso znali izkoristiti. V drugi tretjini so zaigrali kot prerojeni in tudi povedli za gol prednosti. Toda premoč je bila kratkotrajna. Vsako najmanjšo napako so domačini znali odlično izkoristiti, kar jim je tudi prineslo minimalno zmago. Po prikazani igri bi morali igralci Jesenic zmagati, toda moštvo se pozna vse preslaba vigranost. Manjka še povezava med napadom in obrambo. Zelo dobro pa so igralci kondicijsko pripravljeni.

Honorarna zaposlitev v gledališču

Amatersko gledališče »Tone Čufar« potrebuje štiri mlajše delavce za delo na odru v popoldanskih in večernih urah. Vsi, ki radi prihajajo v gledališče in so pripravljeni, da pomagajo pri delu na odru, naj pridejo v pisarno gledališče vsak dan od 17. do 19. ure, kjer bodo dobili vse potrebne informacije.

Kaj bomo gledali v kinu

Kino »RADIO«

19. in 20. novembra ameriški barvni film MAJOR DUNDEE, ob 17. in 19.15 uri.

21. novembra nemški barvni CS film PESEM O PISANEM BALONU, ob 17. in 19. uri.

22. in 23. novembra mehiški film POD NEBOM MEHIKE, ob 17. in 19. uri.

24. in 25. novembra ameriški barvni CS film LJUBEZEN V LAS VEGASU, ob 17. in 19. uri.

26. novembra jugoslovansko ital. barvni film MARCO POLO, ob 17. in 19. uri.

Kino »PLAVŽ«

19. in 20. novembra mehiški film POD NEBOM MEHIKE, ob 18. in 20. uri.

21. in 22. novembra ameriški barvni film MAJOR DUNDEE, ob 18. in 20. uri.

23. novembra ameriški barvni film LJUBEZEN V LAS VEGASU, ob 18. in 20. uri.

24. in 25. novembra ameriški barvni film NEDELJA V NEW YORKU, ob 18. in 20. uri.

26. novembra nemški film SERENGETI NE SME UMRETI, ob 18. in 20. uri.

Kino ŽIROVNICA

19. novembra ameriški barvni film BAMBY.

20. novembra jugoslovanski film POGLED V ZENICO SONCA.

21. novembra ameriški barvni CS film LJUBEZEN V LAS VEGASU.

23. novembra ameriški barvni film MAJOR DUNDEE.

26. novembra mehiški film POD NEBOM MEHIKE.

Kino DOVJE

19. novembra jugoslovanski film POGLED V ZENICO SONCA.

20. novembra ameriški barvni film BAMBY.

22. novembra ameriški barvni CS film LJUBEZEN V LAS VEGASU.

24. novembra ameriški barvni film MAJOR DUNDEE.

26. novembra ameriški barvni film NEDELJA V NEW YORKU.

Kino KOROŠKA BELA

19. novembra ameriški barvni film NEDELJA V NEW YORKU.

20. novembra ameriški barvni film MOČNEJSI OD SLAVE.

21. novembra mehiški film POD NEBOM MEHIKE.

26. novembra ameriški barvni CS film LJUBEZEN V LAS VEGASU.

Kino KRANJSKA GORA

20. novembra ameriški barvni film NEDELJA V NEW YORKU.

19. novembra ameriški barvni film MOČNEJSI OD SLAVE.

24. novembra mehiški film POD NEBOM MEHIKE.

25. in 26. novembra ameriški barvni film MAJOR DUNDEE.

Uporabniki cest

Z zniževanjem temperature se na cestah vse bolj večajo nevarnosti. Na mnogih odsekih je cesta posebno v jutranjih urah poledenela. Zato naj bodo vozniki pri vožnji previdni. Bolje je žrtvovati nekaj časa, kot pa imeti stroške za nov odbijač, blatnik, vrata ali celo karoserijo.

Posebno nevarno je v tem času cestnišče na mostovih. Na mostu cestnišče zaradi prepaha in toka hladnega zraka nad vodo poledeneli prej kot ostala cesta. Ko voznik zapelje z razmeroma varnega cestnišča na most, ki je leden, z nezmanjšano hitrostjo in morda celo začne zavirati, je nesreča neizogibna. Volan ne uboga več, vozilo drvi po cesti po svoji pameti in vožnje je kaj kmalu konec.

Prva nesreča zaradi poledice v tej sezoni je bila na naših cestah 7. novembra na cesti na Vršču. Na mostu, ki je bil poledenel, je vozilo zaneslo v ograjo, od koder se je zavalilo pod most, visok približno 4 metre. Voznik ima poleg udarcev in odrgnin zlomljeno ključnico, na vozilu pa je za 800.000 S dinarjev škoda.

Se več škode, kar za milijon S dinarjev, pa je na vozilu, ki ga je 11. novembra zaneslo na ovinku med Kranjsko goro in Martuljkom. Vozilo je bilo že skoraj iz blagega ovinka, ko ga je zaneslo na levi rob cestnišča v leseno ograjo, od tod pa je drvelo še kakih 15 metrov po robu cestnišča, nakar je zadelo v žico, s katero je bil zasidran drog. Drog se je prelomil, avto je obrnilo okrog osi, tako da je zopet obstal na kolesih. Voznik k sreči ni dobil nobenih večjih poškodb.

O novih označbah na cesti pred novim vhodom v železarno smo že večkrat pisali. To pot bi se omejili samo na cestni označbi, ki opozarjata voznike na prehod za pešce. Oba znaka sta opremljena z utripajočo lučjo, vendar na žalost le-te še ni bilo videti. Zanima nas, zakaj smo vložili denar v nekaj, kar potem ne služi svojemu namenu. Mogoče čakamo na otvoritev novega vhoda in bodo šele takrat prižgali svetila v znakih, vendar bi bila stvar res preveč birokratsko in formalistično obarvana, predvsem pa brez občutka skrbi za varnost pešcev.

In še nekaj podatkov o motornih vozilih v naši občini. Dne 20. oktobra letos je bilo vpisanih v naši občini na oddelku za notranje zadeve 1754 motornih vozil. Od tega je 1071 osebnih avtomobilov, 567 motornih koles, 91 tovornjakov, 22 avtobusov, preostala tri vozila pa so namenjena za razna specialna dela.

S. H.

Športno priznanje našima sodelavcema

Pred nedavnim je jugoslovanska Zveza organizacij za telesno, kulturo slavila 20-letnico obstoja. Ob tej priliki je širom naše socialistične republike podelila priznanje najbolj zaslužnim športnikom in športnim delavcem za dolgoletno delo in dosežke pri razvoju telesne kulture. Med nagrajenci sta tudi dva naša sodelavca Janez Krušič in Pavle Dimitrov.

Janez Krušič je med Jeseničani znan kot dolgoletni alpinist, gorski reševalec, aktivni alpinistični organizator in funkcionar v planinskih organizacijah. Letos je bil tudi vodja odprave na Kavkaz, kjer je ta ekspedicija dosegla vidne rezultate. Pavle Dimitrov je aktivni alpinist, z vrsto uspehov v

domačih gorah in najuspešnejši Jugoslovčan v odpravi na Himalajo leta 1965, saj je dosegel najvišjo točko pri osvajanju Kangbačena.

O obeh naših sodelavcih bi lahko napisali še veliko pohvalnega, vendar smo se zaradi omejenega prostora omejili samo na najvidnejše uspehe.

Svečana podelitev priznanj je bila pretekli četrtek v Ljubljani v klubu poslancev. Priznanje je podelil v imenu jugoslovanske Zveze organizacij za telesno kulturo podpredsednik Stane Markič in čestital ter zaželel še veliko uspehov pri širjenju alpinizma in telesne kulture. Čestitkam se pridružujemo tudi mi.

HOKEJ NA LEDU

Za Donavski pokal četrti

V torek so se iz Bratislave vrnili v domovino mladinci desetkratnega državnega prvaka v hokeju na ledu. Prvič so tekmovali za mladinski Donavski pokal in zasedli četrto mesto. Na prvem mestu je mladinsko moštvo Slovana iz Bratislave, na drugem ekipa Potravinar, prav tako iz Bratislave, na tretjem pa madžarska mladinska reprezentanca, ki je igrala pod imenom Budimpešta. Na zadnjem mestu je hokejska ekipa KAC iz Celovca.

Tov. Zupančič, vodja potovanja, nam je o tekmovanju v Bratislavi povedal naslednje: »Naši fantje so že prvi dan po prihodu v Bratislavo morali odigrati dve tekmi. Najprej so se pomerili z reprezentanco Madžarske, ki je zmagala s 7:2. Zvečer je naša ekipa katastrofalno izgubila z moštvom Slovana iz Bratislave z rezultatom 21:1.

O reorganizaciji na težki progi

(nadaljev. z 2. strani)

DS profilnih valjarn se je s predlagano reorganizacijo dela strinjal, znižani bodo tudi režijski stroški na tehničarje, ker bo en delovodja manj in prav tako en žerjavovodja na 5 t žerjavu ter razkladalec pod žerjavom. Na tehničarje bodo delo organizirali tako, da bodo odpadke in ingote nakladali ter razkladali samo na jutranji in popoldanski izmeni.

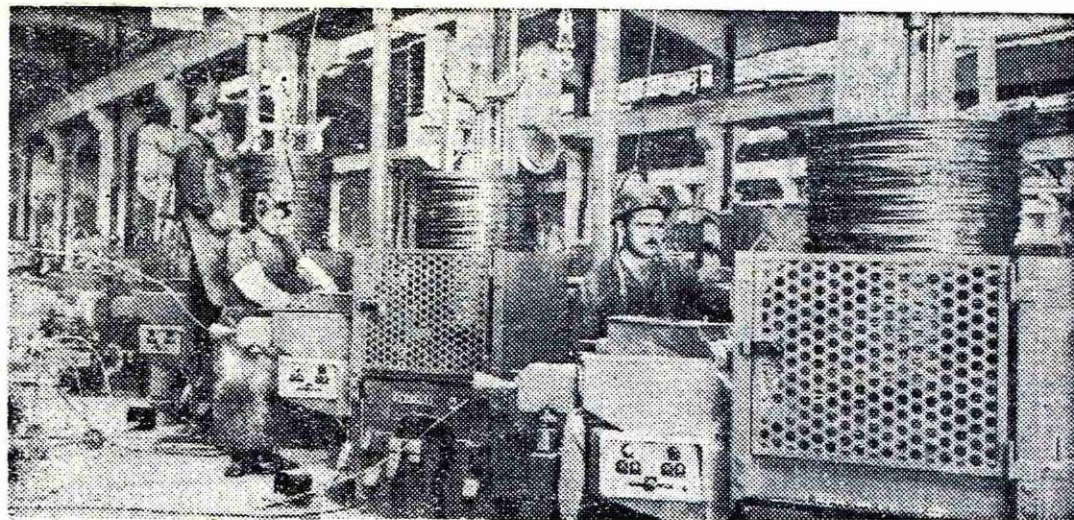
Ker bodo štirje člani sedanjega DS profilnih valjarn razporejeni na nova delovna mesta v valjarni Bela, se bodo glede števila članov DS dogovorili s sekretarjem delavskega samoupravljanja.

V obeh tekmah so naši fantje igrali zelo slabo, toda naslednji dan so poskrbeli za presenečenje turnirja. Kljub pristanskemu sojenju so igrali neodločeno 5:5 z ekipo Potravinarja iz Bratislave, ki je bila druga. Z neodločenim izidom te tekme so naši fantje nekoliko popravili slab vtis, v zadnji tekmi pa so premagali ekipo KAC iz Celovca 7:4.

Z igro naših fantov nisem preveč zadovoljen. Igrali so podpovprečno. Pač pa sem zelo zadovoljen z načinom tekmovalja, čeprav so bile nekatere stvari zrežirane že prej. Pohvaliti je treba tudi organizacijo in samo izvedbo tekmovalja. Končno so tudi tisti, ki v hokeju nekaj pomenijo, spoznali, da je treba preizkusiti tudi mlade moči, ker bo le na ta način zagotovljen napredek v tej športni panogi. Hokejski strokovnjaki iz Čehoslovaške, s katerimi sem se pogovarjal, so bili zelo zadovoljni z razvojem hokeja pri nas, dobro pa poznajo naše prvo moštvo, medtem ko smo jih z našo mladinsko ekipo nekoliko razočarali. Tekmovanje za Donavski pokal bodo organizirali vsako leto, vendar v drugem mestu. Ni še znano, kdo bo prihodnje leto prevzel organizacijo tekmovalja.

Pojasnilo

V članku »Seja nove skupščine komunalne skupnosti socialnega zavarovanja delavcev Kranj«, ki je bil objavljen v 45. številki »Železarja«, je bilo v prvem odstavku pomotoma navedeno, da je v odbor za rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov imenovan tov. Tine Žen. Imenovan je bil tov. Zdravko Pogačnik.

Radieli stroji v žičarni poskusno obratujejo

Železarski globus

ARGENTINA — V argentinskem mestu Villa Constitución je pričela obratovati nova železarna za proizvodnjo plemenitih jekel. Družba, ki je lastnica te železarne, je povezana z zahodnonemško železarsko grupo August Thyssen.

AVSTRIJA. Pred kratkim je pričela obratovati v avstrijski železarni VOEST nova velika naprava za vakuumiziranje jekla, proizvedenega v električni peči. V tej napravi, ki jo lahko električno ogrevajo, tako da ni potrebna zelo visoka temperatura raztaljenega jekla, lahko pod vakuumom dodajajo tudi potrebne zlitine.

BELGIJA. Med belgijskima mestoma Montignies-sur-Sambre in La Louvière so zgradili 35 km dolg cevovod za kisik. Cevi imajo premer 200 mm in obratovalni pritisk lahko doseže 60 atmosfer. S tem so omogočili dovod kisika iz kisikarne do železarne.

Jesenice Medveščak 13:4

Na drsališču pod Mežakljo so hokejisti Jesenic v prijateljski tekmi premagali ekipo Medveščaka iz Zagreba s 13:4 (3:2, 5:0, 5:2). Strelci: Beravs 4, Smolej I 3, Razinger, Hiti, Felc, Tišler, Kristan, Smolej II za Jesenice, za goste pa: Turošič, Sinovec, Rataj in Reno. Pred približno 500 gledalci sta sodila Benedičič (Jesenice) in Grpec iz Zagreba.

V prvem delu srečanja so domačini igrali zelo ležerno in igri primeren je tudi rezultat. Pozneje so se mnogo bolj prizadevali, pri čemer se je posebno izkazal mlajši napad, ki je dosegel tudi največ golov. Gostje so se trudili, vendar niso bili kos razpoloženim domačinom. Vsi štirje zadetki so plod lahko miselnosti obrambe in poigravanja med igro.

NOGOMET

V nedeljo zadnje kolo

V nedeljo, 20. novembra, bodo v SCL — zahod odigrali zadnje kolo prvenstvenih nogometnih tekem. Na Jesenicah se bodo predstavili nogometaši iz Litije, ki so trenutno na zadnjem mestu in tudi novinci v tej ligi. Jeseničani imajo zadnjo priložnost, da v jesenskem delu na domačem igrišču priborijo oziroma osvojijo še dve točki in tako z osmimi točkami počakajo na 9. ali 10. mestu lestvice spomladanski del nogometnega prvenstva. Jeseničani so se z enajstoro iz Litije le redko srečali, zato jutrišnjih gostov ne poznajo dobro. Prav zato se bodo morali potruditi, da ne bi doživeli neprijetnega presenečenja.

Preteklo nedeljo so nogometaši Jesenic gostovali v Izoli. Srečanje so izgubili s 5:2. Imeli smo prav, ko smo

pred tednom napisali, da bo v Izoli težka tekma. Kakor piše poročevalec s te tekme v ljubljanskem Delu, so se Jeseničani požrtvovalno borili do zadnjega sodnikovega žvižga. Oba gola za Jesenice je dosegel Klinar.

V jesenskem delu nogometnega prvenstva naši nogometaši niso imeli sreče. Zlasti velja to za tekme, ki so jih odigrali na tujih igriščih, saj so prav vse izgubili. Zaenkrat so na 10. mestu s šestimi osvojenimi točkami.

— or

Rešitev križanke iz prejšnje številke

Vodoravno: 1. oklep, 6. Lart, 11. aglomeracija, 13. krak, 14. Radi, 15. ar, 16. nav, 17. enka, 18. Ava, 19. Adi, 20. Sue, 21. kres, 22. Aar, 24. škorec, 26. tir, 28. pas, 29. kumara, 32. STT, 34. para, 35. Una, 37. Aru, 39. ara, 40. brki, 41. Nen, 42. S(tane) M(ancini), 43. aria, 44. Atna, 45. Miško Kranjec, 48. Anton, 49. akter.

Navpično: 1. ograda, 2. klaviatura, 3. log, 4. EM, 5. Pernuš, 6. Lada, 7. Aci, 8. Ei, 9. rjavec, 10. taras, 11. akna, 12. Rakel, 17. es, 18. arestantje, 21. Kras, 23. rima, 25. op, 27. Ra, 29. karnin, 30. Rurik, 31. Ankara, 33. trener, 34. pasma, 36. Ai, 38. Unac, 40. bron, 43. ako, 44. Ant, 46. št, 47. ak.

ŽELEZAR

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE — Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Remigij Noč — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo Železarja, Železarna Jesenice. Tel. int. 758 in 394 — Tisk ČP »Gorenjski tisk«